

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2016-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Lukášová

**Vzdělávání dospělých pracujících v Domově pro osoby se
zdravotním postižením a Chráněném bydlení**

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Marcela Křivánková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2016-2017

BACHELOR THESIS

Veronika Lukášová

**Education of adults working in Homes for people with
disabilities and Sheltered housing**

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Marcela Křivánková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 9. února 2017

Veronika Lukášová

Poděkování

Děkuji Mgr. Marcele Křivánkové za ochotu, trpělivost, cenné rady a čas, který věnovala vedení mé bakalářské práce. Děkuji také vedení Domova Kamélie a všem respondentům, za kladný a vstřícný přístup, cenné informace, které byly důležité při zpracování empirické části bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce „Vzdělávání dospělých pracujících v Domovech pro zdravotně postižené a Chráněném bydlení“ se zabývá možnostmi vzdělávání pracovníků pracujících s lidmi zdravotně a mentálně postiženými a jeho následným přínosem a využitím v praxi. Je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části jsou vymezeny pojmy, které specifikují dané téma tj. andragogika, vzdělávání, vzdělávání dospělých, celoživotní vzdělávání, domovy pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení, pracovníci pracující v těchto zařízeních. Empirickou část tvoří kvalitativní výzkum, jehož nástrojem je polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory jsou vedeny s pracovníky Domova pro osoby se zdravotním postižením a Chráněném bydlení spadající pod Domov Kamélie Křižanov. Cílem je zjistit, zda a jakým způsobem probíhá vzdělávání dospělých, kteří zde pracují s lidmi se zdravotním a mentálním postižením, jaké mají možnosti vzdělávání a jak jsou využívány v praxi.

Klíčová slova

Andragogika, celoživotní vzdělávání, domovy pro osoby se zdravotním postižením, Chráněné bydlení, vzdělání, vzdělávání dospělých

Annotation

This bachelor thesis called “Education of adults working in homes for people with disabilities and sheltered housing“ deals with the education possibilities of people working with physically and mentally handicapped people and its consequential benefit and use in practice. It is divided into theoretical and empiric parts. The theoretical part defines the terms specifying the given topic, i.e. andragogy, education, adult education, lifelong learning, homes for people with disabilities, sheltered housing, people working in this kind of facilities.

The empiric part consists of quantitative research the tool of which is a semi-structured interview. The interviews are performed by the workers of Home for persons with physical handicap and Sheltered housing belonging to the Home Kamélie Křižanov. The aim is to find out whether and how the education of adults working with people with physical and mental handicap takes place, what are their education possibilities and how they are used in practice.

Keywords

Andragogy, adult education, education, homes for persons with disabilities, lifelong learning, Sheltered housing.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 ANDRAGOGIKA.....	11
1.1 Andragogická didaktika.....	12
1.2 Specifičnost ve vzdělávání dospělých.....	12
2 VZDĚLÁNÍ A VZDĚLÁVÁNÍ.....	14
2.1 Vzdělání.....	14
2.2 Vzdělávání.....	15
3 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	17
3.1 Dospělý.....	17
3.2 Motivace vzdělávání dospělých.....	18
3.3 Bariéry ve vzdělávání dospělých.....	19
3.4 Formy vzdělávání dospělých.....	20
3.5 Metody vzdělávání dospělých.....	21
4 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	23
4.1 Formální vzdělávání dospělých.....	24
4.2 Neformální vzdělávání dospělých.....	24
4.3 Informální vzdělávání dospělých.....	25
5 DOMOVY PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ A CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ.....	27
5.1 Domovy pro zdravotně postižené v České republice.....	27
5.1.1 Zdravotní postižení.....	27
5.1.2 Sociální služby.....	29
5.1.3 Formy a druhy sociálních služeb.....	30
5.2 Činnosti poskytované v domovech pro zdravotně postižené.....	30
5.3 Chráněné bydlení.....	31
5.4 Pracovníci v domovech pro zdravotně postižené a chráněném bydlení.....	31
5.4.1 Sociální pracovník.....	32
5.4.2 Pracovníci v sociálních službách.....	33
EMPIRICKÁ ČÁST.....	34
1 KVALITATIVNÍ VÝZKUM.....	34

1.1	Polostrukturovaný rozhovor	35
2	DOMOV KAMÉLIE KŘÍŽANOV	36
2.1	Charakteristika	36
2.2	Poslání a cíl organizace.....	36
3	CÍL PRÁCE.....	37
3.1	Vymezení cíle	37
3.2	Organizace výzkumu	37
3.3	Charakteristika výzkumného souboru	38
4	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT ZÍSKANÝCH POMOCÍ KVALITATIVNÍHO EMPIRICKÉHO VÝZKUMU	39
4.1	Výzkumná otázka č. 1	41
4.2	Výzkumná otázka č. 2.....	45
4.3	Výzkumná otázka č. 3.....	53
5	SHRNUTÍ	62
5.1	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1	62
5.2	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2.....	63
5.3	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3.....	64
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	67
	SEZNAM SCHÉMAT	70
	SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

Tato bakalářská práce nese název Vzdělávání dospělých pracujících v Domovech pro osoby se zdravotním postižením a Chráněném bydlení. Dle mého názoru je vzdělávání dospělých, pracujících v přímé péči s lidmi se zdravotním postižením velmi důležité, neboť tato práce klade výrazné požadavky na odborné, psychické a fyzické dovednosti a znalosti. Vzdělávání a rozvoj zaměstnanců musí zohledňovat potřeby organizace, ale také i jedince.

Téma této práce jsem si zvolila, jelikož práce s těmito lidmi je mi blízká a ráda bych se jí v budoucnosti věnovala. Sama jsem vystudovala obor sociální práce, kde jsem se v rámci praxe setkávala s klienty s mentálním a zdravotním postižením. Na základě těchto zkušeností se domnívám, že celkově práce v sociálních službách je prací náročnou a její nedílnou součástí a nutností je neustálé a systematické vzdělávání. Sociální práce vyžaduje určité osobnostní předpoklady a dispozice. Tak jak se mění společnost, mění se i požadavky na každého jedince. Aby byl člověk schopen na měnící se požadavky reagovat, musí své znalosti a dovednosti prohlubovat a rozšiřovat. Nutné celoživotní vzdělávání pracovníků v sociálních službách považuji za prioritu a podmínku zdárného fungování sociálních služeb.(Mužik, 2012) A proto mě zajímá, jakým způsobem se lidé, kteří pracují s lidmi se zdravotním postižením vzdělávají, zda využívají své poznatky v praxi a jak si předávají své zkušenosti.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem probíhá vzdělávání pracovníků pracujících v přímé péči v domovech pro osoby se zdravotním postižením a chráněném bydlení. Mojí snahou je zmonitorovat jakou formou vzdělávání probíhá, na jaké úrovni a jakým směrem by se další vzdělávání mohlo ubírat. Zajímat mě bude i využití získaných znalostí v praxi. Kvalitativní empirický výzkum bude probíhat v Domově Kamélie Křižanov, který je poskytovatelem služeb pro osoby se zdravotním postižením, kde nabízí i službu chráněného bydlení.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část empirickou. V práci budu čerpat z monografií a internetu, jež jsou uvedeny na konci práce v seznamu použité literatury.

V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy, které jsou charakteristické pro dané téma tj. andragogika, vzdělávání, vzdělávání dospělých, celoživotní vzdělávání a stručné představení domova pro osoby se zdravotním postižením a chráněného bydlení.

Empirická část je tvořena kvalitativním výzkumem, kde nástrojem sběru dat je polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory jsou vedeny s pracovníky přímé péče Domova pro osoby se zdravotním postižením a Chráněném bydlení, spadající pod Domov Kamélie Křižanov. Nedílnou součástí je také analýza a interpretace získaných dat. Domnívám se, že tato práce přinese význam zejména samotné organizaci. Nastíní, jakým směrem by se vzdělávání pracovníků mohlo ubírat, o jaký typ vzdělávání mají zaměstnanci organizace zájem, popřípadě co jim chybí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ANDRAGOGIKA

„Andragogika je věda o výchově dospělých, vzdělávání dospělých a péči o dospělé, respektující všestranně zvláštnosti dospělé populace a zabývající se její personalizací, socializací a enkulturací.“ (Malach, 2002, str. 4)

„Andragogika je vědní a studijní obor zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení se dospělých.“ (Beneš, 2014, str. 11)

Existují různé definice andragogiky.

„Andragogika je vědní obor v systému věd o výchově a vyučování, zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení dospělých.“ (Beneš, 2003, str.13)

„Andragogika je studijní obor v programu pedagogických věd, sloužící přípravě budoucích odborníků v oblasti vzdělávání dospělých.“ (Beneš, 2003, str.13)

„Andragogika je nejenom označení určité činnosti a vědy, ale i určitá doktrína, jejímž hlavním znakem je opoziční postoj k pedagogice.“ (Beneš, 2003, str.7)

Název je odvozen: *„Z řečtiny: anér – muž, přeneseně dospělý jedinec, 2. pád andros, agogé, agein – vedení, vésti . Vědecká disciplína zabývající se veškerými procesy a souvislostmi učení a vzdělávání dospělých.“ (Průcha, Veteška, 2014, str. 39)*

Pojem „Andragogika“ vznikl později než organizované formy vzdělávání dospělých. Prvním, kdo pojem „Andragogika“ zavedl do povědomí, byl pravděpodobně vysokoškolský profesor Alexander Kapp ve svém díle *Platonova nauka* z roku 1833. Andragogika znamenala doprovázení člověka při jeho cestě za vzděláním, poznáním a pochopením světa. (Beneš, 2014)

Předmětem andragogiky jako vědy je učení se dospělých v celém jeho rozsahu. Učení je zde chápáno jako individuální a biografický, kolektivní a společenskohistorický proces. (Malach, 2002)

Dle Malacha (2002) se andragogika rozvíjí jako sociální věda, přispívá k rozvoji andragogické praxe výuky, poradenství, vzdělávací politiky, ale také sebeučení. Zaměřuje se na reálné procesy učení, čili na otázky rozvoje cílů, obsahů a metod.

V poslední době se hovoří v andragogice o formování a pomoci dospělým lidem, aby byli schopni přizpůsobit se stále se měnícímu vnějšímu světu. (Veteška, Tureckiová, 2008)

1.1 ANDRAGOGICKÁ DIDAKTIKA

Andragogická didaktika neboli didaktika dospělých je označována jako teorie výuky dospělých, kde na straně lektora probíhá vyučování a na straně účastníka učení. Je zaměřena na dospělou populaci vzdělávání, na její schopnost učení, která je zde podmínkou a zároveň limitující podmínkou. (Mužík, 2004)

Didaktická teorie vyučování se zabývá činností lektora, především přípravy, realizace a vyhodnocení jeho výukové činnosti. (Mužík, 2004)

V moderní společnosti se andragogická didaktika vyznačuje jedním důležitým rysem, a to, že do svého rámce zahrnuje vědecké poznání, a tím si dokáže udržet schopnost být používána v praxi vzdělávání dospělých. (Mužík, 2004)

1.2 SPECIFIČNOST VE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

„Vzdělávání dospělých je organizovaná, cílevědomá a více či méně institucionalizovaná pomoc dospělému člověku, skupinám lidí nebo organizací, týkající se zvládnutí určitých problémů pomocí učení či uspokojení potřeb poznání.“ (Beneš, 2003, str.11)

Vzdělávání dospělých:

- je nabídka, kterou využívá dospělý podle svých potřeb nebo pod tlakem okolností
- doprovází, nesnaží se řídit dospělého jedince

- nezahrnuje veškeré učení dospělého (Beneš, 2003)

Jedinec v procesu vzdělávání není izolován od svých rolí v pracovním, společenském a privátním životě, není tedy zasazen do pozice „žáka“. Proces vzdělávání mu pomáhá zvládat nároky života, nesnaží se ale utvářet jeho osobnost. (Beneš, 2014)

Dospělý jedinec přichází do procesu vzdělávání, na rozdíl od žáka a studenta, se svými životními, pracovními a osobními zkušenostmi a znalostmi, s různým předchozím stupněm a kvalitou vzdělání, s různým vztahem k předmětu své práce. Proto důležitým andragogickým tématem je učební práce samotných účastníků s vlastními zkušenostmi, dovednostmi a znalostmi. (Fibichová, 2016)

Dospělý jedinec vstupuje do procesu vzdělávání s určitou potřebou, s určitým deficitem informací, vědomostí, dovedností, profesních návyků. (Mužík, 2004)

2 VZDĚLÁNÍ A VZDĚLÁVÁNÍ

„Učení je jedním z nejdůležitějších psychických procesů, je to základní podmínka existence a vývoje jedince a celé společnosti.“ (Průcha, Veteška, 2014, str. 277)

2.1 VZDĚLÁNÍ

„Souhrn vědění (znalostí, dovedností, postojů a hodnotových orientací), které subjekt získává jako produkt vzdělávání.“ (Průcha, Veteška, 2014, str. 296)

V současném světě je vzdělání vnímáno jako jeden z prvků, které napomáhají uskutečňovat nejen hospodářské cíle, ale také sociální a obecně lidské představy o životě. Je to také jeden z důležitých prvků pro profesní kariéru člověka. (Mužík, 2012)

Vzdělání je výsledkem vzdělávání, sebevzdělávání a seberozvoje, je vnitřní kvalitou každého jedince, není tedy přenositelné. Je typem edukace, která je záměrná a řízená. (Beneš, 2014)

Dle Beneše (2003) jde ve vzdělání o společenství učících a učících se.

„Člověk není vzděláván, ale učící se subjekt, rozvíjí sám své znalosti a schopnosti. Vzdělání je nárok na individuální lidskou seberealizaci, které mají sloužit vzdělávací instituce.“ (Beneš, 2003, str. 51)

„Kategorie, která vyjadřuje vztah, ke kterému došlo prostřednictvím procesů vzdělávání. Jde o soubor vědomostí a dovedností společně s chápáním vztahů mezi poznatky, se schopností používat vědomosti a dovednosti při řešení nových úkolů, s dovednostmi se dále vzdělávat.“ (Kolář, 2012, str.112)

Vzdělání je proces, který se realizuje skrze vzdělávání. Obsahuje nejen poznávací, ale i praktickou a etickou složku, jde o společensky organizovanou činnost, kde určitý stupeň vzdělání tvoří ve společnosti její kulturní a ekonomický potenciál. (Beneš, 2003)

2.2 VZDĚLÁVÁNÍ

„Vzdělávání člověka nemůže být omezeno jen na dobu dětství a mládí, ale naopak provází všechny věkové skupiny.“ (Mužík, 2004, str. 21)

„Vzdělávání se dá určit jako proces, v němž se realizuje vzdělání.“ (Beneš, 2003, str. 15)

Vzděláváním se rozumí proces zprostředkování znalostí, dovedností a rozvoj schopností. Je to také cílevědomý proces realizace nějakých cílů a ideálů, plánovaný proces, kde zprostředkování je systematické a obsahově, věcně a časově strukturované a v neposlední řadě je to institucionalizovaný proces vedený převážně profesionály. (Beneš, 2014)

Pro vzdělávání je charakteristický proces ve kterém dochází k osvojení poznatků a činností, ze kterých působením vnitřních faktorů, prostřednictvím učení, dochází k získání vědomostí, dovedností a návyků. (Mužík, 2004)

„Vzdělávání je součástí socializačních procesů člověka.“ (Beneš, 2014, str.93)

„Vzdělávání zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity, školní a mimoškolní, veškeré vytváření vědomostí a dovedností a dotváření osobnosti dospělého člověka.“ (Malach, 2002, str. 12)

Vzdělávání je procesem, ve kterém si jedinec osvojuje nové vědomosti, dovednosti, návyky, hodnoty, postoje a metody dalšího získávání poznatků. Dochází také k formování osobnosti, názorů a zájmů. Úzce souvisí i se socializací jedince, přičemž velký význam je kladen na poznávací stránku jedince. (Čábalová, 2011)

Vzdělávání probíhá mezi dvěma činiteli: vzdělavatelem (lektorem) a vzdělávaným (účastníkem). Z těchto dvou pohledů zde mluvíme o vyučování na straně lektora a o učení na straně účastníka. (Mužík, 2004)

„Vzdělávání je záměrné, organizované učení, které je výsledkem vědomého úsilí vzdělavatele, na straně účastníka může probíhat na úrovni vědomí i nevědomí.“ (Plamínek, 2014, str. 35)

Vzdělávání nelze chápat pouze jako jednorázovou záležitost, která je omezena pouze na školní docházku započatou od dětství. Tento proces probíhá v celém průběhu lidského života. Celý život dochází kontinuálně k procesu učení a vzdělávání, člověk tím musí reagovat na specifické podmínky měnící se společnosti. Stále více dochází k prosazování přístupu fáze rozvoje jedince od dětství až do etapy pozdního, postproduktivního věku člověka. (Mužík, 2004)

Vzdělávání bývá zprostředkováno za pomoci institucí, jen velmi výjimečně je individualizované. Je to proces dlouhodobého a systematického učení, které je podporováno zvnějšku nebo je vzdělání také službou veřejného sektoru, je to tedy veřejná služba. (Kopecký, 2013)

3 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

„Vzdělávání dospělých je organizovaná, cílevědomá a více či méně institucionalizovaná pomoc dospělému člověku, skupinám lidí nebo organizací, týkající se zvládnání určitých problémů pomocí učení či uspokojení potřeb poznání. Vzdelávání dospělých se stává součástí života neustále se rozšiřujícího okruhu lidí, přesto ale není pro jejich život dominantní.“ (Beneš, 2003, str.19)

Vzdělávání dospělých je: *„Vzdělávací proces, který zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity realizované dospělými jedinci v rámci formálního i neformálního vzdělávání. Týká se nejdelšího životního období člověka.“ (Průcha, Veteška, 2014, str.301)*

3.1 DOSPĚLÝ

„Formálně se dospělosti dosahuje dovršením věku osmnácti let. Z psychologického a biologického hlediska jde o období vrcholu zrání jedince.“ (Průcha, Veteška, 2014, str. 87)

Ve vztahu ke vzdělávání dospělých má dospělý mnoho různých charakteristik:

- z biologického hlediska je dospělým ten jedinec, který dosáhl fyzické zralosti
- z právního hlediska vzniká dospělost nabytím plnoletosti
- ze sociologického hlediska je dospělým člověkem ten jedinec, který si ve svém životě osvojil nové sociální role, kde za nejdůležitější je považováno založení rodiny a nástup do pracovního poměru
- z psychologického hlediska jde zejména o stabilizaci forem chování, myšlení a prožívání
- z pedagogického hlediska jde o pohled na jedince jako na vychovatele následující generace

- z antropologického hlediska a ontogeneze je dospělý člověk ten, který se učí nejen podle vývojových stupňů a požadavků na něj kladených, ale také podle svých potřeb. (Beneš, 2003)

Od mládeže se dospělý liší především věkem, pracovní pozicí, životními postoji, zkušenostmi, dovednostmi, vlastnostmi, vzdělávacími potřebami, různou motivací ke vzdělávání, zájmy, množstvím volného času a zdravotním stavem. (Barták, 2003)

Pojem dospělý je pojmem nejednoznačným ve vztahu k andragogice. „*Ale přijmeme výklad, že dospělý je ten, kdo je vyspělý a zralý sociálně, psychicky, biologicky a ekonomicky a absolvoval minimálně základní vzdělání.*“ (Palán, Langer, 2008, str. 38)

3.2 MOTIVACE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Motivace bývá definována jako zdroj, který ovlivňuje naše jednání. Je také chápána jako stav jedince být připraven k učení. Za základ motivace ve vzdělávání dospělých je považován prospěch, který jedinec očekává, bude-li se dále vzdělávat. Další vzdělávání se potom odvíjí dle toho, jakou hodnotu připisuje jedinec různým cílům.

Motivace je dle Průchy (2014) v andragogickém procesu chápána jako vnitřní podnět působící na jednání, komunikaci a postoje jedince, který se projevuje v procesu učení a vzdělávání a má velký význam při úspěšnosti edukace. (Průcha, Veteška, 2014)

Ve vzdělávání je kladen velký důraz na pozitivní motivaci a její podporu. Silná motivace vede v průběhu vzdělávání dospělých k participaci na výuce. Participace jedince na výuce je závislá na mnoha prvcích, například: metodě výuky, její formě, kvalitě a stylu práce lektora apod. (Mužík, 1998)

U vzdělávání dospělých je důležité znát motivy jedince k vzdělávání a také účel využití daného vzdělání. Obsah vzdělání musí korespondovat s potřebami a specifikami dospělého jedince. (Beneš, 2003)

Motivace může být chápána jako energie, která řídí lidské jednání k určitému cíli. U motivace se rozlišuje složka vnitřní a vnější. Vnitřní motivace vychází přímo z jedince, jedinec sám chce, tato motivace je mu příjemná. Naproti tomu vnější motivace je charakterizována směsicí tlaků okolních skutečností na jedince, kde jedinec vstupuje do procesu vzdělávání, aniž by to bylo jeho svobodné rozhodnutí. (Rabušicová, Rabušic, 2008)

3.3 BARIÉRY VE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Jestliže považuje jedinec, který se účastní vzdělávání, možnost úspěchu za málo pravděpodobný, dochází tedy k poklesu motivace a objevují se bariéry, které možnost úspěchu snižují. (Rabušicová, Rabušic, 2008)

Bariéry ve vzdělávání dospělých, lze dle Bartáka (2003) rozdělit do několika skupin:

- Percepční bariéry, které brání dospělému vnímat základ problému
- Kulturní bariéry, kde dospělý jedinec opouští dětské přirozené instinkty a přejímá role, které od něj společnost očekává. Přistupuje tedy na požadované normy konformního jednání
- Bariéry pracovního prostředí – nedostatek podpory a spolupráce, nedůvěra mezi spolupracovníky, nemožnost být lepší než šéf
- Intelektuální a výrazové bariéry, vycházejí z nedostatečných intelektuálních schopností, která mohou být skutečné nebo pouze domnělé a které se odrážejí v nevhodné volbě metod

Rabušicová, Rabušic (2008) dělí vnímané bariéry ve vzdělávání dospělých do tří skupin:

- Situační bariéry, které vycházejí z momentální situace jedince – nedostatek peněz, nedostatek času apod.
- Institucionální bariéry – nevyhovující rozvrh, nedostatek programů

- Osobnostní bariéry – sebehodnocení jako učícího se (nevěřím si, jsem starý apod.)

3.4 FORMY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Pojmem didaktická forma nejčastěji chápeme jako určitý způsob řízení, organizace a regulace vyučování a učení. (Mužik, 2011)

„Formy vzdělávání dospělých představují relativně ustálený komplex didakticko-organizačních opatření, jimiž se realizuje vzdělávání ve vymezeném čase, prostoru a ve vztahu k didaktickým systémům živým (lektor - účastník) a neživým (metody, pomůcky, technika).“ (Barták, 2003, str. 92)

Jednotlivé formy se mohou realizovat různými metodami, záleží na lektorovi čeho chce dosáhnout, které kompetence mají být rozvíjeny, zdali klade důraz na poskytování poznatků nebo na praktický nácvik dovedností a návyků. (Barták, 2003)

Ve vzdělávacích teoriích a praxi se formy vzdělávání dospělých dělí podle mnoha kritérií. Z praxe, ale vyplývá, že nejdůležitější jsou dvě kritéria, a to: kritérium didaktické, kde hlavním cílem je naučit se v daném čase co nejvíce a kritérium ekonomické, kde se myslí zejména hospodárné využívání nákladů spojených se vzděláváním. Dle těchto kritérií se rozlišují čtyři základní formy vzdělávání dospělých:

- Přímá výuka, která představuje přímý kontakt lektora a účastníka, kde jedinec se musí plně uvolnit ze svého pracovního a rodinného života. Tato forma je považována za jednu z neúspěšnějších.
- Kombinovaná výuka, která vznikla jako snaha o zvýšení individuálního studia v celkovém objemu vzdělávání. Jedná se zde zejména o připravené speciální studijní texty.
- Korespondenční studium patří mezi formy dálkového vzdělávání. Účastník je zde odloučen od svého lektora a probíhá zde tzv. dvoucestná komunikace, to znamená prostřednictvím studijních materiálů a zkušebních úloh.

- Terénní vzdělávání je specifická forma vzdělávání dospělých, která probíhá mimo rámec vzdělávacích institucí. (Mužík, 1998)
- Sebevzdělávání neboli autodidaxie, pro které je charakteristické, že lektor a účastník jsou spojeni do jedné osoby. Velký význam zde má e-learning, kde základem je testování. Testy jsou pokládány na úvod i závěr všech učebních fází. V e-learningu řeší účastník zcela konkrétní problémy své profese. Závěrem sebevzdělávání je ve většině případů výzkumná zpráva. (Mužík, 2004)

Formu vzdělávání dospělých můžeme definovat i z hlediska délky trvání vyučovacího modulu (den, týden, jednorázové či dlouhodobé), prostředí výuky (na pracovišti, doma, v dílně), organizačního uspořádání vzdělávaných (individuální, skupinové, skrze internet) a zaměření vzdělávacího procesu (rekvalifikace, zájmové vzdělávání). (Palán, Langer, 2008)

Volba formy vzdělání má v didaktickém procesu velký význam, ovlivňuje charakter výukové komunikace a chování účastníků výuky. Udává také, jaké didaktické metody budou v procesu vzdělávání dospělých použity. (Mužík, 2011)

3.5 METODY VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Metoda z řeckého slova metéa hodos – cesta do, k. Zjednodušeně lze říci, že je to cesta k určitému cíli. Jde o postupné naplňování didaktických cílů pomocí přiměřeného obsahu vzdělávání, která je realizována prostřednictvím určité vzdělávací formy a za specifických vzdělávacích podmínek a situací. (Malach, 2002)

Metodu lze ve vzdělávání dospělých definovat jako co možná nejefektivnější dosažení cíle za použití záměrného uspořádání vzdělávacích činností. Jde o nástroje, které lektor používá ve vzdělávacím procesu, aby dosáhl co nejefektivnějšího předání znalostí, dovedností a návyků vzdělávaným. (Palán, Langer, 2008)

Didaktická metoda je spojena s realizací vzdělávacích cílů prostřednictvím vzdělávacího obsahu, v rámci vzdělávací formy a za určitých edukačních situací a podmínek. (Mužík, 1998)

Jediná správná nebo všestranně použitelná metoda ve vzdělávání dospělých neexistuje. Volba metody vzdělávání dospělých musí korespondovat s potřebami vzdělávaných. Každá metoda má také své kladné a záporné stránky. V současnosti se objevují nové metody, které mají svůj základ v nových poznatcích teorie učení. (Mužík, 1998)

Dle Mužíka (1998) lze didaktické metody rozdělit podle vztahu k praxi dospělého účastníka vzdělávání:

- Metody teoretické slouží k předávání teoretických poznatků (přednáška, seminář)
- Metody teoreticko-praktické, které se zabývají analýzou problémů a jejich řešení (metody diskuzní, projektové, programová výuka)
- Metody praktické jsou používány tam, kde je očekáván rozvoj praktických dovedností a zkušeností (instruktáž, exkurze, koučing)

Další možností klasifikace metod je podle osvojování látky, logického zřetele, podle role lektora a účastníků a také podle zdroje informací. (Malach, 2002)

Metody v procesu vzdělávání dospělých vycházejí z potřeb a zájmů vzdělávaných, jejich žebříčku hodnot, z psychologických aspektů, sociálního a pracovního prostředí, z životních zkušeností a způsobu života. Metody se v procesu vzdělávání dospělých neaplikují izolovaně, ale ve vzájemném propojování a střídání. (Barták, 2003)

4 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

„Celoživotní vzdělávání znamená souhrn všech vzdělávacích a rozvojových aktivit v průběhu celého života, počínaje předškolním vzděláváním.“ (Veteška, Tureckiová, 2008)

Andragogický slovník vysvětluje pojem celoživotní vzdělávání jako: *„Veškeré formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů.“* (Průcha, Veteška, 2014, str. 60)

K základním charakteristikám celoživotního vzdělávání patří, že vzdělávání není již omezeno jen na určitou fázi života, nejde zde jen o strukturované vzdělání ve vzdělávacích organizacích a je zde poskytnuta možnost vzdělávání bez ohledu na věk, zájem, nadání nebo postavení. (Rabušicová, Rabušic, 2008)

Pojem celoživotní vzdělávání v sobě zahrnuje nejenom vzdělávání všeobecné, ale i vzdělání v oblasti profesní. Nestáčí pouze potřebné schopnosti, dovednosti a zkušenosti získat, ale především jde o jejich další rozvoj a použití do pracovního, ale i osobního života. Celoživotní vzdělávání se stalo součástí člověka a společnosti. V popředí zájmu celoživotního vzdělávání stojí učící se jedinec se svými potřebami, které reagují na poptávku společnosti a individuální potřeby. (Veteška, Tureckiová, 2008)

Dle Mužíka (2004) celoživotní vzdělávání probíhá dle etap během celého života. Začíná již v předškolní výchově a vzdělávání, poté prochází základní výchovou po dobu povinné školní docházky, dále navazuje všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání a poslední etapou je vzdělávání dospělých v produktivním a následně i postproduktivním věku prostřednictvím škol, podniků, rodin apod.

„Celoživotní učení je otevřeno všem bez rozdílu věku, zájmu, nadání nebo společenského postavení, umožňuje co největší využití lidského potenciálu.“ (Veteška, Tureckiová, 2008, str. 16)

Cílem celoživotního vzdělávání je poskytnout člověku možnost dále se vzdělávat, zajištění přístupu ke vzdělání po celý život, možnost vzdělávat se až do dosažení úrovně osobnostních možností a hranic. Důležitou roli v procesu celoživotního vzdělávání hrají zaměstnavatelé. Celoživotní vzdělání také nabízí možnost doplnit si vzdělání, které jedinci chybí špatným rozhodnutím z minulosti. Jde zde zejména o to, aby každý člověk byl připraven a ochoten se vzdělávat. (Mužik, 2012)

4.1 FORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Formální vzdělávání probíhá ve vzdělávacích organizacích. Zákon přesně vymezuje funkce, cíle, obsahy a organizační formy. Je zde také zakotven způsob evaluace formálního vzdělávání. Jednotlivé stupně vzdělávání na sebe navazují. Počínaje stupněm základním, následuje střední a konče stupněm vysokoškolským. (Veteška, Tureckiová, 2008)

Formální vzdělávání charakterizuje vzestupně strukturovaný a po sobě navazující systém školských institucí. Vzhledem k vzdělávání dospělých je formální vzdělávání chápáno jako všeobecné a odborné vzdělávání dospělých ve státním školství, ale také i v nestátních zařízeních, které mají charakter školského zařízení, kde výstupem je nějaký formálně uznávaný certifikát. (Beneš, 2003)

„V oblasti formálního vzdělávání jde o získání určitého stupně vzdělání ve školském systému.“ (Průcha, Veteška, 2014, str. 301)

Výstupem procesu formálního učení je získání vysvědčení, diplomů, certifikátů a kvalifikací. (Rabušicová, Rabušic, 2008)

4.2 NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Neformální vzdělávání probíhá mimo formální vzdělávání, nemá tedy zákonem přesně vymezeny jednotlivé okruhy náplně vzdělávání. Ale i přes toto je nějakým způsobem organizováno. Jde tedy o směsici nejrůznějších vzdělávacích aktivit, kde se ve větší míře přihlíží k zájmům účastníka, jeho rovnému postavení s vyučujícím. (Beneš, 2003)

Neformální vzdělávání se provádí nejčastěji formou kurzů, seminářů, školení a přednášek. Mezi zprostředkovatele neformálního vzdělávání dospělých se řadí zaměstnavatelé, soukromé vzdělávací instituce, neziskové organizace, ale i klasické školy. (Veteška, Tureckiová, 2008)

Neformální vzdělávání rozlišuje určité tematické oblasti například:

- Profesní vzdělávání
- Vzdělávání v informačních technologiích
- Zájmové vzdělávání
- Občanské
- Rodinné
- Enviromentální

Nutnou podmínkou, která musí být splněna pro úspěšnost neformálního vzdělávání je odborně vyškolený lektor, učitel či proškolený vedoucí. Výstupem neformálního vzdělávání není získání stupně vzdělání. (Rabušicová, Rabušic, 2008)

4.3 INFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

„Informální učení, které je chápáno jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině, ve volném čase. Zahrnuje také sebezvzdělávání, kdy učící se nemá možnost ověřit si nabyté znalosti (např. televizní jazykové kurzy). Na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání je neorganizované, zpravidla nesystematické a institucionálně nekoordinované. (Strategie, 2008, str. 8)

Informální vzdělávání je vzdělávání se ze zkušeností, prostřednictvím každodenní komunikace a sociálního života jedince, pod vlivem médií. (Beneš, 2003)

Informální vzdělávání je procesem, kde si jedinec osvojuje nejrůznější dovednosti, vědomosti, schopnosti a kompetence z každodenních činností v práci, v rodině a volném

čase. Do tohoto procesu patří také sebevzdělávání, kde jedinec nemá možnost ověřit si získané znalosti. (Rabušicová, Rabušic, 2008)

„Informální učení je přirozeným doprovodným znakem každodenního života. Probíhá především nezáměrně a tedy i neuvědoměle.“ (Palán, Langer, 2008, str. 22)

K informálnímu učení dochází zpravidla spontánně, nemá tedy formu záměrného učení. Pro člověka má však vysokou důležitost, neboť člověka provází celým jeho životem od ranného dětství. (Průcha, Veteška, 2014)

5 DOMOVY PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ A CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ

„Domovy pro osoby se zdravotním postižením poskytují dlouhodobé pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby. Služba obsahuje poskytnutí ubytování a stravy, pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Služba se poskytuje za úhradu.“(web. 1)

5.1 DOMOVY PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice jsou domovy pro zdravotně postižené zřizovány a podporovány třemi skupinami důležitých institucí. První skupinou jsou obce a kraje, které se velmi významně podílejí na vzniku a celkovém chodu Domovů pro zdravotně postižené. Sami na základě nejrůznějších výzkumů zjišťují potřeby obyvatel a cíleně poté reagují na tyto konkrétní potřeby. Druhou skupinou podílející se na poskytování sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením jsou nestátní neziskové organizace a fyzické osoby, které nabízejí široké spektrum služeb. Poslední a neméně důležitou organizací je ministerstvo práce a sociálních věcí, které je zřizovatelem pěti zařízení poskytující sociální služby.(web. 1)

5.1.1 ZDRAVOTNÍ POSTIŽENÍ

Pojem postižení bývá nejčastěji spojován se slovním spojením zdravotní postižení. V nynější době se pojem postižení charakterizuje jako disfunkce v oblasti tělesných funkcí a tělesných struktur, kde mohou být příčinou omezení v činnostech jedince, ale také omezení ve společenských aktivitách. (Matoušek, 2005)

Nejvíce používaným způsobem pro rozlišení zdravotního postižení je model podle převládajícího zdravotního postižení. Dle tohoto způsobu se zdravotní postižení dělí na:

- Tělesné
- Mentální, kam patří postižení duševní i autistické
- Zrakové,
- Sluchové
- Řečové

Dále k tomuto způsobu dělení zdravotního postižení lze přiřadit další skupiny postižení a to:

- Kombinované (kombinace jednotlivých postižení)
- Nemocné s civilizačními chorobami. (Michalík, 2011)

Jednotlivé skupiny zdravotního postižení je možno ještě dělit podle celé řady kritérií, kde nejběžnější je dělení podle hloubky postižení a to na mírné, středně těžké a těžké postižení. (Michalík, 2011)

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách se zdravotním postižením rozumí: *„Tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby“*. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti charakterizuje osoby se zdravotním postižením takto: *„Jedná se o fyzické osoby, které jsou orgánem sociálního zabezpečení uznány jako invalidní ve třetím stupni (tj. osoby s těžším zdravotním postižením) nebo v prvním či druhém stupni. Mezi osoby se zdravotním postižením se navíc řadí i fyzické osoby, které byly orgánem sociálního zabezpečení posouzeny, že již nejsou invalidní, a to po dobu 12 měsíců ode dne tohoto posouzení. Naopak osobami se zdravotním postižením již nejsou fyzické osoby, které byly podle předchozí a nyní už*

neúčinné právní úpravy rozhodnutím úřadu práce uznány jako zdravotně znevýhodněné“.(web. 2)

Dle Novosada (2011) lze osoby se zdravotním postižením charakterizovat jako osoby s dlouhodobým fyzickým, mentálním, duševním nebo smyslovým postižením, které jedinci brání v efektivní účasti ve společnosti.

Zdravotní postižení je považováno jako předpoklad k zařazení jedince do oblasti sociální péče, charitativních a podobných aktivit. Ve velké míře využívá systémů sociální ochrany. (Michalík, 2011)

5.1.2 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Sociální služby jsou služby, které pomáhají lidem s postižením žít běžným způsobem života, kde mohou vykonávat každodenní činnosti v co možná největší míře samostatnosti. Jde o zapojení jednotlivců, rodin a skupin obyvatel do procesu běžného života v co nejvyšší kvalitě a zachování důstojnosti. Velký význam je kladen na podporu samostatnosti, vedení domácnosti, péče sama o sebe, možnosti pracovat, navštěvovat školu, smysluplné využití volného času. Početnou skupinou využívající sociální služby jsou lidé se zdravotním postižením, senioři a lidé žijící na okraji společnosti, lidé bez přístřeší. (web. 1)

Sociální služba je služba, která zajišťuje osobám pomoc při začleňování do společnosti a předchází sociálnímu vyloučení. (web. 1)

„Cílem sociálních služeb je:

- *zachovávat lidskou důstojnost klientů,*
- *vycházet z individuálně určených potřeb klientů,*
- *rozvíjet aktivně schopnosti klientů,*
- *zlepšit nebo alespoň zachovat soběstačnost klientů,*
- *poskytovat služby v zájmu klientů a v náležité kvalitě.“*(web. 1)

5.1.3 FORMY A DRUHY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Součástí sociálních služeb je sociální poradenství, sociální péče a sociální prevence. Jednotlivé služby mají svoji formu, která může být pobytová, ambulantní nebo terénní. Forma pobytové sociální služby je charakteristická poskytováním ubytování v sociálních zařízeních. Patří sem například: domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory a chráněné bydlení. Ambulantní sociální služba, je služba, za kterou osoby samy docházejí, popřípadě jsou dopravovány, a která není spojena s možností ubytování. Do této skupiny se řadí denní stacionáře, centra denních služeb apod. Terénní sociální služby jsou osobám poskytovány přímo v jejich přirozeném sociálním prostředí. (web. 1)

5.2 ČINNOSTI POSKYTOVANÉ V DOMOVECH PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ

Domovy pro zdravotně postižené poskytují osobám, které mají sníženou schopnost soběstačnosti následující činnosti:

- Ubytování, které zahrnuje i úkony spojené s úklidem, praním, žehlením
- Stravu, která je zajištěna po celý den a odpovídá konkrétním požadavkům jednotlivých osob
- Pomoc při zvládnání běžných činností v péči o vlastní tělo: pomoc při oblékání, pohybu, používání speciálních pomůcek a prostorové orientaci
- Pomoc při osobní hygieně, popřípadě vytvoření podmínek pro provedení osobní hygieny, péče o vlasy a nehty a používání WC
- Edukační a aktivizační činnosti: terapeutické činnosti, nácvik motorických, psychických a sociálních dovedností, zájmové aktivity
- Umožnění kontaktu se společenským prostředím: podpora při sociálním začleňování, udržování a rozvoj kontaktů s rodinou
- Sociálně- terapeutické činnosti, které brání sociálnímu vyloučení

- Pomoc při obstarávání osobních záležitostí a práv: komunikace s úřady. (web. 3)

5.3 CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ

„Chráněné bydlení je pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení.“ (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, §51)

Chráněné bydlení zaštiťuje tyto základní činnosti: poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společností, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, osobních zájmů a při zajišťování osobních záležitostí. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Chráněné bydlení poskytuje uživatelům byty nebo domy a asistenci. Asistence je poskytována v rozsahu, který nejvíce vyhovuje osobám, které tuto službu využívají. Asistenti mohou trávit s účastníky i 24 hodin denně, jindy jim pouze pomáhají s určitými činnostmi. Asistenti klienty informují o tom co je potřeba udělat, ale i o tom jak to provést. (Matoušek, 2005)

5.4 PRACOVNÍCI V DOMOVECH PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ A CHRÁNĚNÉM BYDLENÍ

V sociálních službách vykonávají svoji odbornou činnost:

- Sociální pracovníci
- Pracovníci v sociálních službách
- Zdravotničtí pracovníci
- Pedagogičtí pracovníci (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

5.4.1 SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK

V organizacích poskytující sociální služby je sociální pracovník chápán jako:

- Diagnostik a poradce, který provází osoby sociálním prostředím a pomáhá jim uplatnit jejich potřeby
- Mediátor zvoleného procesu, kde pomáhá najít vhodnou sociální službu a jejího poskytovatele
- Spoluhodnotitel přínosu použitých nástrojů procesu
- Stratég změny, kde plánuje kroky v efektivním procesu poskytování sociálních služeb (Matoušek, 2005)

Náplň práce sociálních pracovníků je dosti rozmanitá, zahrnuje v sobě široké spektrum metod sociální práce. Nejpoužívanější je sociální depistáž, řešení sociálně-právních a sociálně zdravotních problémů uživatelů sociálních služeb, poradenské služby, práce s rodinou klienta, získávání kontaktů na další odborníky. Zahrnuje i činnosti metodické a analytické. (Matoušek, 2005)

„Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb.“ (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, §109)

Mezi hlavní předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka patří svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost dle zákona o sociálních službách. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Odborná způsobilost vzniká absolvováním oborů zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, speciální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost nebo vysokoškolským vzděláním

v programu orientujícím se na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Zaměstnavatel je dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, povinen zajistit sociálnímu pracovníku další vzdělávání v rozsahu nejméně 24 hodin za rok. Formy dalšího vzdělávání sociálních pracovníků jsou kurzy s akreditovaným programem, odborné stáže, školicí akce a konference.

5.4.2 PRACOVNÍCI V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, charakterizuje pracovníka v sociálních službách jako toho, kdo vykonává:

- přímou obslužnou péči o osoby v ambulantních a pobytových zařízeních, které poskytují sociální služby spočívající v nácviku každodenních činností, pomoci při hygieně a oblékání, používání speciálních pomůcek, udržování čistoty, podpora soběstačnosti, aktivizace a uspokojování psycho-sociálních potřeb
- nepedagogickou činnost, která představuje upevňování každodenních činností spojených se základní osobní hygienou, společenských návyků, pracovních návyků, manuální zručností, provádění volnočasových aktivit s podporou rozvoje osobnosti, zájmů, znalostí, poskytování zájmové a kulturní činnosti
- pečovatelskou činnost v domácnosti osoby spočívající v komplexní péči o její domácnost, poskytování sociální pomoci, vytváření společenských a sociálních kontaktů, osobní asistenci

EMPIRICKÁ ČÁST

V první části mojí empirické práce se zaměřím na metodologii výzkumného šetření. Nejprve vymezím cíl zkoumaného problému a výzkumné otázky. Dále se budu zabývat představením organizace, kde výzkum probíhal, charakteristikou výzkumného souboru a analýzou a interpretací získaných dat.

1 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Kvalitativní výzkum je označení pro různé metody a techniky sloužící ke zkoumání jevů, kdy v popředí nestojí kvantita dat, ale jejich podrobná analýza. (Skutil, 2011)

Kvalitativní výzkum je jakýkoliv výzkum, který se neprovádí pomocí statistických procedur. Jde zejména o výzkum týkající se života lidí, chování, vzájemných vztahů, ale také organizací a společenských hnutí. (Strauss, Corbinová, 1999)

V některých pojetích je kvalitativní výzkum považován pouze za doplněk kvantitativních výzkumných metod. Kvalitativní výzkum postupem času získal v sociálních vědách rovnocenné postavení s jinými formami výzkumu. (Hendl, 2012)

Prostřednictvím kvalitativního výzkumu dochází k získávání hloubkového popisu případů. Provádí podrobnou komparaci případů, sleduje jejich další vývoj a následně zkoumá příslušné procesy. Kvalitativní výzkum zprostředkovává informace o vzniku daného fenoménu. (Hendl, 2012)

Předmětem kvalitativního výzkumu v humanitních vědách jsou zejména lidé, kteří jsou východiskem i cílem výzkumu. Tento předmět není nikdy zcela jasně daný. S tím souvisí neustálé objasňování skrze interpretaci. Lidi jako předmět výzkumu je třeba zkoumat v jejich každodenním přirozeném prostředí. (Skutil, 2011)

Kvalitativní výzkum se snaží popsat a vysvětlit zkoumané jevy, jde zejména o jejich jedinečnost s odhalením jejich specifických rysů. Zkoumá jednotlivé případy velmi podrobně, do hloubky. Sleduje vnitřní stavy, okolnosti, prožitky aktérů výzkumu. Cílem je pochopení subjektů a jevů a objasnění jejich stavů a chování. (Průcha, 2014)

Kvalitativní metody se používají k odhalení a pochopení toho, co je podstatou jevů, o kterých se toho ve společnosti mnoho neví. (Strauss, Corbinová, 1999)

1.1 Polostrukturovaný rozhovor

Rozhovor neboli interview je metoda, která je velmi hojně využívána v řadě oborů, psychologie, sociologie, pedagogiky, andragogiky a dalších. (Reichel, 2009)

Polostrukturovaný rozhovor se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou, a velkou pružností celého procesu získávání informací. (Hendl, 2012)

Polostrukturovaný rozhovor lze charakterizovat jako rozhovor pomocí návodu, který je částečně řízený a má připraven soubor otázek, které budou předmětem rozhovoru, aniž by bylo přesně dáno pořadí otázek. (Reichel, 2009)

Tento typ rozhovoru se používá zejména v těch případech, kde je nutné minimalizovat variaci otázek, které jsou kladeny dotazovanému, zejména proto, aby se získaná data nemohla v jednotlivých rozhovorech výrazně lišit. Dále je také vhodné použít polostrukturovaný rozhovor tam, kde není možnost rozhovor opakovat a je málo času se respondentovi věnovat. (Hendl, 2012)

V rozhovoru hraje důležitou roli přístup k dotazovanému a postoj vůči obsahu sdělení. Tazatel musí především udržovat motivaci dotazovaného. Tazatel musí také dbát na průběh rozhovoru. Aby měl rozhovor adekvátní průběh musí tazatel vědět, co se chce dozvědět, musí proto klást správné otázky, které vedou k získání hodnotných informací. (Hendl, 2012)

2 DOMOV KAMÉLIE KŘIŽANOV

2.1 CHARAKTERISTIKA

Domov Kamélie Křižanov je příspěvková organizace, která je zřizována Krajem Vysočina. Poskytuje sociální služby lidem s mentálním a tělesným postižením, ale i přidruženými vadami. Sociální služby představují Domov pro osoby se zdravotním postižením, Chráněné bydlení a Domov se zvláštním režimem. (web. 4)

Domov Kamélie Křižanov je součástí projektu Ministerstva práce a sociálních věcí pod názvem „Podpora transformace sociálních služeb“. Pojem transformace zde představuje přechod lidí s postižením z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě, kde žijí obvyklým způsobem života. (web. 4)

Domov Kamélie Křižanov poskytuje svoje služby dospělým osobám s mentálním postižením a přidruženými kombinovanými vadami. Domov pro osoby se zdravotním postižením poskytuje pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení a jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení poskytuje podporu lidem s lehkým a středním mentálním postižením v přirozeném prostředí malých domácností. Domov se zvláštním režimem poskytuje služby osobám s mentálním postižením v kombinaci s poruchou autistického spektra nebo se specifickými potřebami. (web. 4)

2.2 POSLÁNÍ A CÍL ORGANIZACE

Posláním Domova Kamélie Křižanov je zejména podpora samostatnosti, soběstačnosti a nezávislosti všech osob, které využívají jejich služby, ale také zvyšování kvality života všech svých klientů. (web. 4)

Cílem jednotlivých zařízení, která jsou součástí Domova Kamélie Křižanov, je zejména snižování závislosti na pobytových službách, přibližování života klientů běžnému způsobu života, udržování a rozvíjení sociálních vazeb s rodinou, přáteli, komunitou a využívání veřejných, zájmových a kulturních služeb. (web.4)

3 CÍL PRÁCE

3.1 VYMEZENÍ CÍLE

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem probíhá další vzdělávání pracovníků, pracujících v přímé péči v Domově pro zdravotně postižené a Chráněném bydlení a ověření získaného vzdělání v praxi. Jde zejména o získání informací od sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách o formách a metodách dalšího vzdělávání a využitelnosti v praxi.

Pro zpracování hlavního výzkumného cíle byly stanoveny tři dílčí výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: Jaká je délka praxe, absolvované vzdělání a motivace k činnosti sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách pracujících v přímé péči v Domově pro zdravotně postižené a Chráněném bydlení?

Výzkumná otázka č. 2: Jaké jsou možnosti a motivace pro vzdělávání dospělých pracujících s mentálně a tělesně postiženými?

Výzkumná otázka č. 3: Jaká je kvalita vzdělávání pracovníků pracujících s mentálně a tělesně postiženými a zda je dostačující povinné vzdělávání stanovené zákonem v délce 24 hodin ročně?

3.2 ORGANIZACE VÝZKUMU

Výzkum probíhal přímo v budově Domova Kamélie Křižanov. Respondenti jsou pracovníci Domova pro zdravotně postižené a Chráněného bydlení, kteří pracují v přímé péči na pozici sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách.

Tuto organizaci jsem si vybrala z důvodu, že mě práce v této oblasti zajímá. Sama jsem vystudovaná sociální pracovník, a během studia na vyšší odborné škole jsem podobné zařízení v rámci praxe také navštívila. Nejprve jsem telefonicky oslovila paní ředitelku Domova Kamélie Křižanov, seznámila ji se svým studiem na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze, tématem a výzkumným cílem mé

bakalářské práce. Dále jsem jí také nastínila průběh výzkumného šetření zaměřeného na tuto organizaci. Poté byla domluvena osobní schůzka, na které byly dohodnuty konkrétní podmínky pro realizaci samotného výzkumu. Jednotlivé rozhovory byly provedeny na základě telefonické dohody s respondenty. Odezva oslovených byla téměř vždy pozitivní. Z důvodu časové úspory jsem realizaci rozhovorů volila na dny a čas, který vyhovoval co největšímu počtu respondentů. S sebou jsem vždy měla připravený stejný harmonogram otázek v listinné podobě, kam jsem si pečlivě zaznamenávala odpovědi a případné poznámky. Časová dotace byla téměř u všech rozhovorů stejná.

3.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU

Výzkumný soubor tvořili sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách, kteří pracují v Domově pro zdravotně postižené a Chráněném bydlení spadající pod Domov Kamélie Křižanov. Pohlaví respondentů a věk nebyl pro zpracování výzkumného cíle nikterak rozhodující.

Oslovila jsem 30 pracovníků, které jsem požádala o rozhovor. Podařilo se mi získat data od 25 respondentů, které z důvodu zachování anonymity dále označuji R1 – R25. Tento výsledek považuji za velmi uspokojivý. Všechny rozhovory proběhly v měsíci lednu 2017. Rozhovory trvaly přibližně 25 minut. Během celé organizace a průběhu výzkumu jsem se ze strany vedení i samotných pracovníků setkala s pochopením a ochotou.

4 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT ZÍSKANÝCH POMOCÍ KVALITATIVNÍHO EMPIRICKÉHO VÝZKUMU

Pro analýzu a interpretaci získaných dat a vytvoření odpovědí na výzkumné otázky využiji data získaná z 21 otázek, které byly obsahem polostrukturovaného rozhovoru. Cílem položené tazatelské otázky č. 1 bylo zjištění, zda dotazovaný pracuje na pozici sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách?

Tazatelská otázka č. 1: Jaká je Vaše pracovní pozice?

Schéma 1: Pracovní pozice v Domově Kamélie

Touto výzkumnou otázkou jsem zjistila, na jaké pracovní pozici respondenti pracují. Z 25 dotazovaných jich 10 pracuje jako sociální pracovník a 15 jako pracovník v sociálních službách.

Sociální pracovník musí splňovat vzdělání dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kde je dáno minimálně vyšší odborné vzdělání nebo vysokoškolské a jsou na něj kladeny vyšší nároky než na pracovníka v sociálních službách.

Pracovník v sociálních službách je povinen mít ukončené střední odborné vzdělání zakončené maturitou nebo kurz pracovníka v sociálních službách.

Otázky z polostrukturovaného rozhovoru, které se podílely na získání potřebných dat, budou vždy uvedeny u jednotlivé výzkumné otázky. Dále budu získaná data interpretovat a analyzovat jejich obsah.

4.1 VÝZKUMNÁ OTÁZKA č. 1

Jaká je délka praxe, absolvované vzdělání a motivace k činnosti sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách pracujících v přímé péči v Domově pro zdravotně postižené a Chráněném bydlení?

Tazatelská otázka č. 2: Jaká je délka Vaší praxe pro Domov Kamélie?

Schéma 2.: Délka praxe

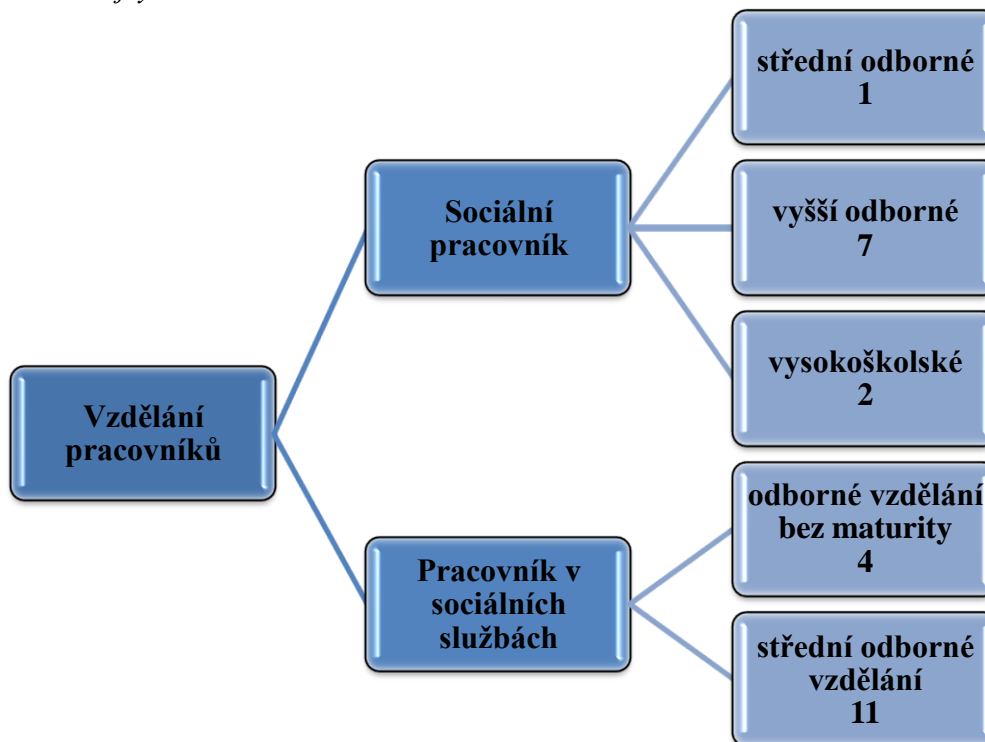
Jak z výzkumu vyplynulo, průměrná délka praxe u sociálních pracovníků byla 9 let. Nejdelší doba praxe byla 32 let a nejkratší 15 měsíců. Respondentka R1 pracuje v Domově Kamélie 32 let a jak sama uvedla: „*Do tohoto Zámku jsem přišla po roce 1985 a starala se o mentálně postižené děti, pro které to tady bylo určeno.*“ Respondentka R2, která pracuje v Domově Kamélie pouze 15 měsíců uvedla: „*Dříve jsem sem chodila v rámci praxe a hned po škole jsem si sem podala žádost a byla přijata.*“

Průměrná délka praxe u pracovníků v sociálních službách byla 15 let. Nejdelší doba praxe zde byla 37 let a nejkratší 4 měsíce. Respondentka R3 uvedla: „*Já tady pracuju už 34 let, nastoupila jsem sem v době, kdy jsme se tady starali o postižený děti a mládež,*

kteří tady bydleli na pokojích i o 10 dětech.“ Respondentka R4 uvedla: „ Pracuju tady 5 let jako pracovník v sociálních službách, dřív sem tady dělala jinou práci, než sem si udělala kurz pracovníka v sociálních službách.“

Tazatelská otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Schéma 3: Nejvyšší dosažené vzdělání

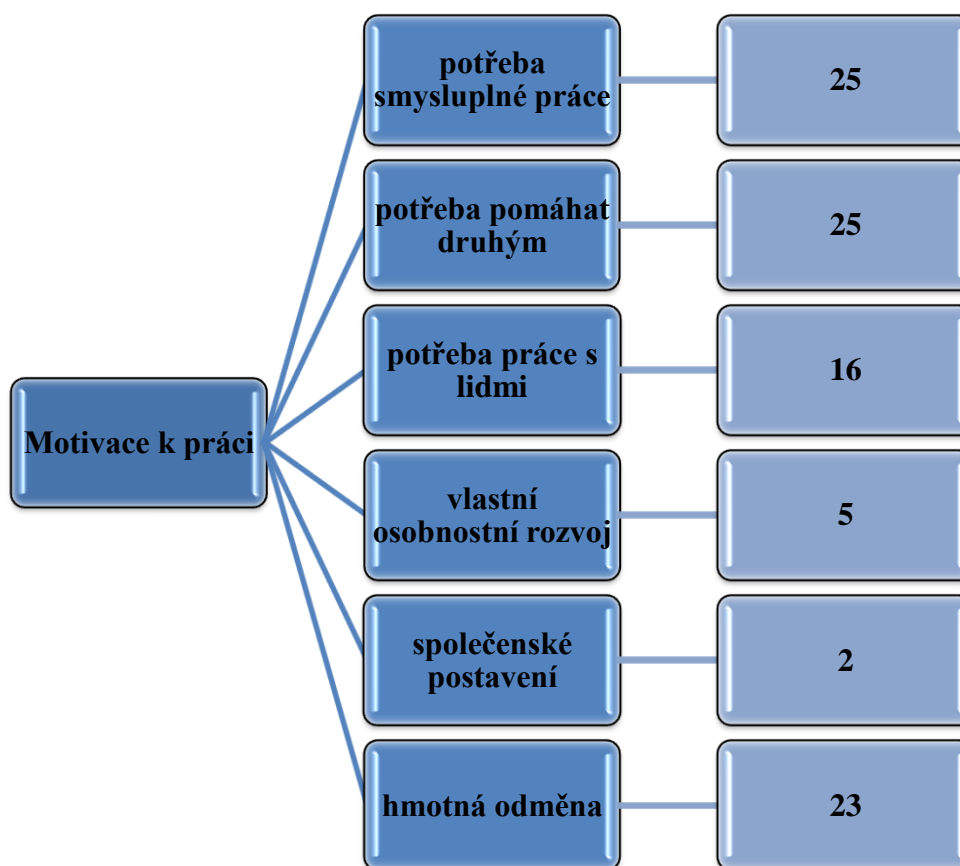
Vzdělání sociálních pracovníků upravuje zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, který požaduje vyšší odborné vzdělání nebo vysokoškolské. Vyšší odborné vzdělání má 7 respondentů, kde respondentka R6 uvedla: „Vyšší odbornou školu jsem dokončila teprve před dvěma lety a bylo to pro mě docela náročné zvládat školu a práci.“ Respondentka R7 vypověděla: „ Mám hotovou vyšší odbornou školu, ale minulý rok jsem nastupila na vejšku, protože se do budoucna hodlám ucházet o vyšší pozici.“ Studium vysoké školy také potvrdila ještě 1 respondentka. O možnost studia na vysoké škole uvažují další 2 respondentky. Vysokoškolské vzdělání uvedly 2 respondentky. Respondentka R3 uvedla „ Já mám střední vzdělání a praxi v oboru 34 let, takže mi toto vzdělání pro tuto práci stačí.“

Pracovníci v sociálních službách mají v 11 případech odborné vzdělání zakončené maturitou, pouze 4 respondentky uvedly odborné vzdělání bez maturity, kde z odpovědi

vyplývalo, že mají absolvovaný kurz pracovníka v sociálních službách. Respondentka R8 uvedla: „Mám odborný vzdělání ukončený maturitou, ale ještě si dodělávám kurz pracovníka v sociálních službách kvůli kvalifikaci.“

Tazatelská otázka č. 4: Jaká je Vaše motivace k práci s lidmi v Domově Kamélie (lze uvést více variant odpovědí)

Schéma 4: Motivace k práci s lidmi v Domově Kamélie

Tato otázka byla pro respondentky poměrně složitá, nebylo lehké uvést která potřeba nebo potřeby jsou pro jejich motivaci k práci těmi nejdůležitějšími. Respondentky R9, R10, R11, R15 uvedly, že jsou pro ně všechny tyto motivace velmi důležité, že všechny pro ně představují hybnou sílu k výkonu tohoto, mnohdy velmi náročného povolání. Respondentka R12 uvedla: „Mojí motivací je hlavně potřeba pomáhat druhým a potřeba smysluplné práce, a to hlavně tam, kde vím, že je to nejvíc potřeba, tam kde ta práce má opravdu význam, protože bez nás by naši klienti vůbec nemohli existovat.“ Respondentka R13 uvedla: „Mám ráda práci s lidmi, to mě plně

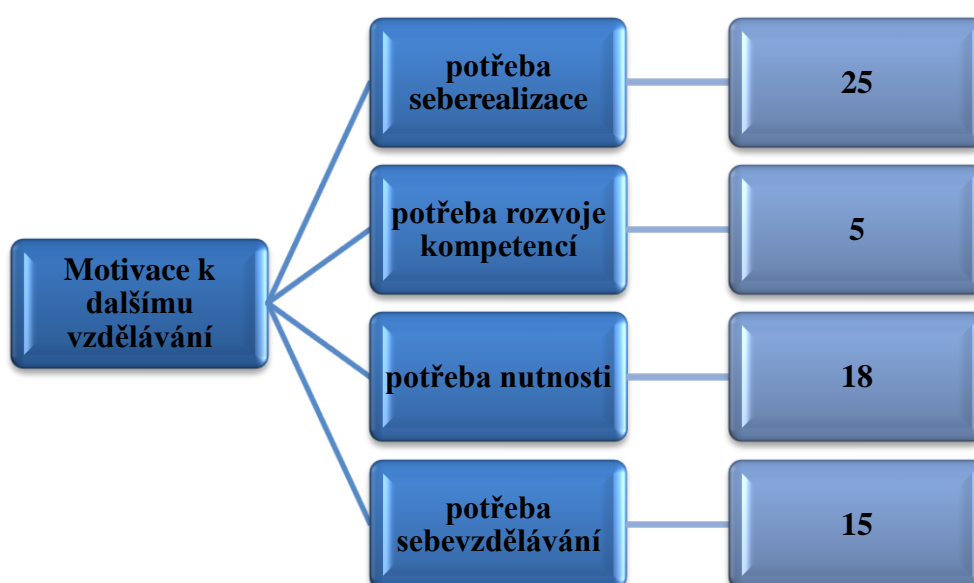
uspokojuje, to je mojí hlavní motivací a samozřejmě hmotná odměna je pro mě velmi důležitá.“ Potřebu smysluplné práce a potřebu pomáhat druhým lidem uvedly všechny respondentky. Společenské postavení se naopak ukázalo jako nejméně motivující ve výkonu pozice sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách. V odpovědích sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách nebyly žádné větší odchylky.

4.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 2

Jaké jsou možnosti a motivace pro vzdělávání dospělých pracujících s mentálně a tělesně postiženými?

Tazatelská otázka č. 5: Jak sama vnímáte potřebu se dále vzdělávat? (lze uvést více variant odpovědí)

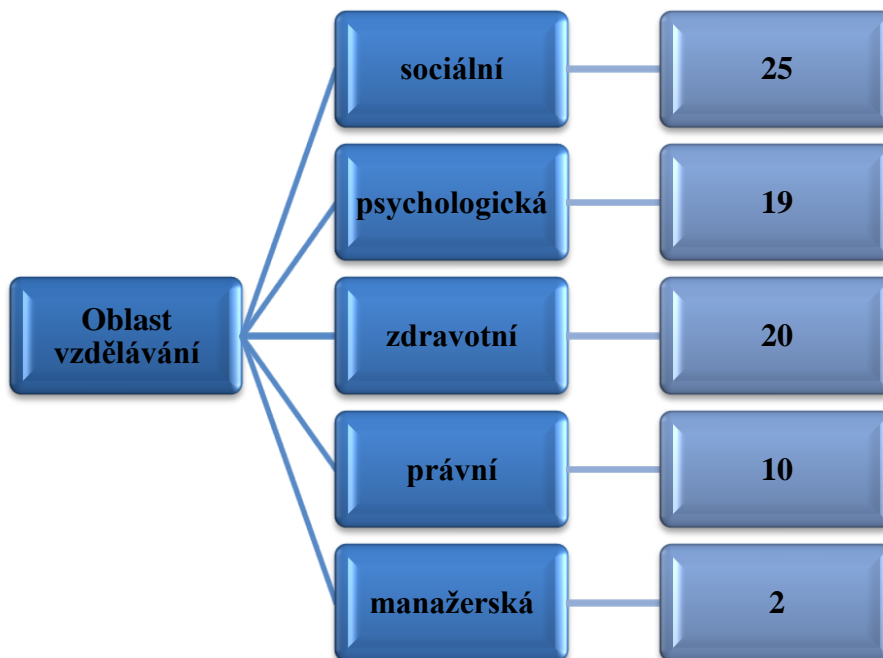
Schéma 5: Motivace se dále vzdělávat

Hlavní pohnutkou k dalšímu vzdělávání se u respondentek ukázala potřeba seberealizace, naopak potřeba rozvoje kompetencí, hraje v rozhodování k dalšímu vzdělávání nejméně důležitý aspekt. Respondentka R14 uvedla: „K tomu, abych se dále vzdělávala, mě vždycky donutí nějaké okolnosti v práci, takže u mě je tou hlavní motivací nutnost.“ Respondentka R16 uvedla: „Já teď musím na kurz z byrokratických důvodů, jinak se ráda vzdělávám, pokud budu chtít, zajímá mě tento obor a chci si ještě nastudovat sama psychologii mé práce.“ Respondentky R17, R18, R19 uvedly, že pro ně hrají všechny tyto potřeby důležitou roli k dalšímu vzdělávání. Odpovědi sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách byly téměř totožné.

Tazatelská otázka č. 6: Jaká oblast vzdělávání je pro Vás nutností? (lze uvést více variant odpovědí)

Schéma 6: Oblast vzdělávání, která je nutná pro práci s tělesně a mentálně postiženými

Z výzkumu vyplynulo, že za nejdůležitější oblast, ve které každá respondentka pociťuje nutnost se neustále vzdělávat je oblast sociální. Na tomto tvrzení se shodlo 25 respondentek z celkových 25. Respondentka R20 uvedla: „Pro mě je nejdůležitější znát sociální zákon plus vyhlášku a další předpisy.“ Respondentka R21 uvedla: „Já pro svoji práci nejvíce potřebuji vědomosti a zkušenosti s prací s lidmi s autismem a agresivním klientem.“ Respondentka R22 uvedla: „ Já z pohledu své profese nejvíce vítám vzdělávání z oblasti vedení lidí, týmu, manažerské dovednosti a práce s lidmi s postižením.“ Respondentka R23 uvedla: „Taky mě zajímá oblast zdravotní, hlavně poskytování první pomoci, už jsme tady měli pár nepříjemných zážitků.“ Respondentka R24 uvedla, že všechny uvedené oblasti se jí zdají pro její výkon povolání důležité a nebrání se vzdělávání ani v jedné z nich. Psychologická oblast dalšího vzdělávání u respondentek, pracujících jako sociální pracovník, představovala zejména oblast komunikace a psychologie práce. Respondentky pracující jako pracovník v sociálních službách nejčastěji uváděly vzdělávání z oblasti psychologické pochopení klienta a jeho odlišností.

Tazatelská otázka č. 7: Podporuje Vás zaměstnavatel v dalším vzdělávání?

Schéma 7: Podpora zaměstnavatele v dalším vzdělávání

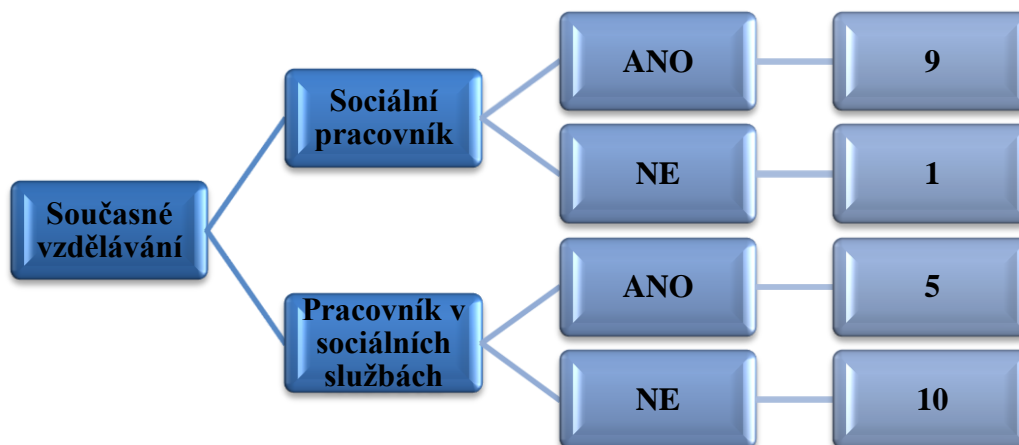

Z rozhovoru vyplynulo, že zaměstnavatel své zaměstnance v dalším vzdělávání plně podporuje. Respondentka R22 uvedla: „Zaměstnavatel mi umožňuje účastnit se vzdělávacích akcí, dává mi k tomu prostor a hradí mi i cestovní náklady.“ Respondentka R12 uvedla: „Zaměstnavatel mě podporuje v dalším vzdělávání, kvůli nařízení kraje musím opakovat kurz, který již mám a to v několikanásobně větším rozsahu, jen je akreditován jiným ministerstvem.“ Respondentka R5 uvedla: „Zaměstnavatel mě posílá na různá školení, semináře a také tady organizuje různá školení“.

Z rozhovorů také vyplynulo, že zaměstnavatel umožňuje všem povinné vzdělání dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, který ukládá sociálním pracovníkům a pracovníkům v sociálních službách 24 hodin vzdělávání ročně.

Tazatelská otázka č. 8: Vzděláváte se nyní pro výkon Vašeho povolání?

Schéma 8: Současné vzdělávání

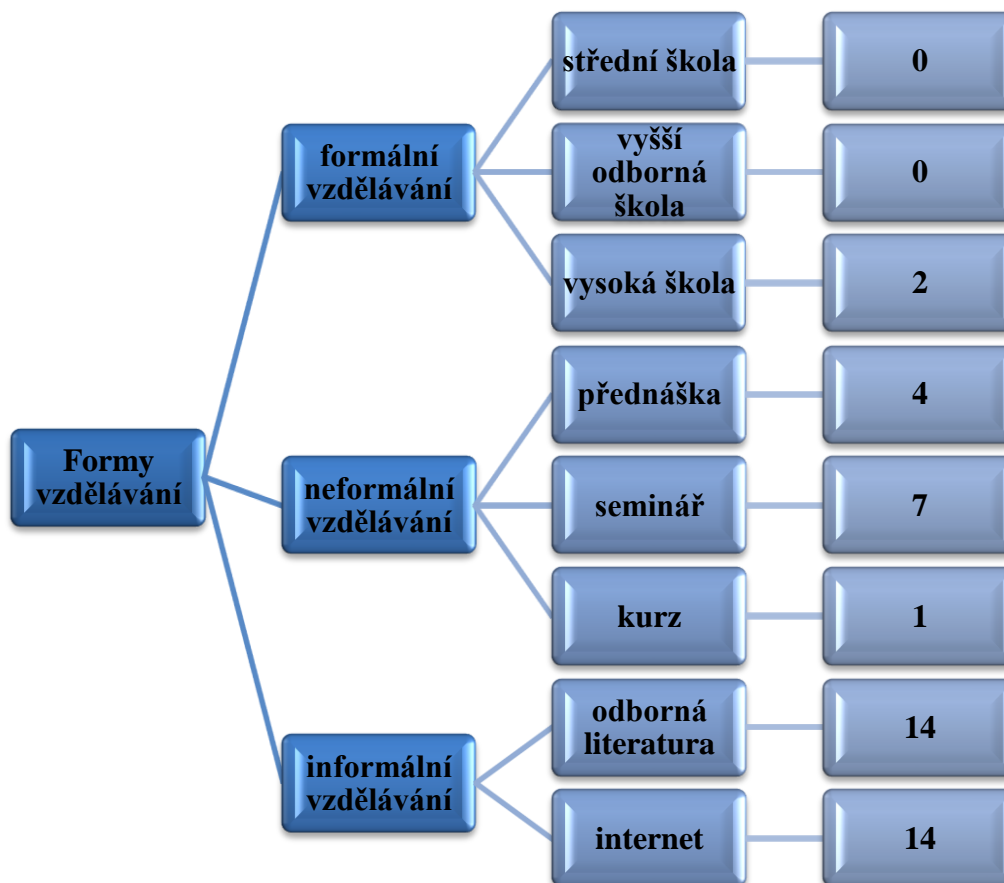

U této otázky jsem se záměrně zaměřila zvláště na sociální pracovníky, jelikož mě zajímalo, jaký bude poměr mezi současným vzděláváním sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách. Pouze jeden sociální pracovník se v současné době nevzdělává. Zbýlých 9 sociálních pracovníků se v současné době vzdělává. Respondentka R19 uvedla: „V současné době si dodělávám vysokou školu a k tomu nyní absolvuji i seminář.“ Jaký? Je to seminář proti syndromu vyhoření.“ Respondentka R11 uvedla: „Tento rok dodělám vysokou školu v Budějovicích, bakaláře, a ještě bych ráda pokračovala na magistra.“ Ostatní respondenti uvedli, že se neustále vzdělávají v rámci povinného vzdělávání dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách. Respondentka R9 uvedla: „Já se v současné době nevzdělávám, protože jsem dokončila poslední kurz v prosinci.“ U pracovníků v sociálních službách se více jak polovina v současné době nevzdělává, jelikož se na další vzdělávání teprve připravují.

Respondenti, kteří se v současné době nevzdělávají, pokračovali v rozhovoru otázkou č. 10.

Tazatelská otázka č. 9: Jakým způsobem probíhá Vaše vzdělávání pro výkon Vaší profese? (lze uvést více variant odpovědí)

Schéma 9: Formy vzdělávání

Prvním předpokladem pro úspěšné zodpovězení této otázky bylo, že jsem nejprve vysvětlila pojmy formální, neformální a informální vzdělávání a co se pod jednotlivými pojmy skrývá, aby došlo k plnému pochopení otázky. Formální vzdělávání je mezi respondentkami nejméně využíváno. Z odpovědí vyplynulo, že 2 respondentky v současné době studují vysokou školu pro zvýšení své kvalifikace. Respondentka R22 uvedla: „*Já nejčastěji absolvuji přednášky, semináře a kurzy. Ale také využívám možnost zúčastnit se konferencí a konzultací. K samostudiu využívám internet a taky odbornou literaturu. Informace také získávám i od podobných organizací, které pracují*

s lidmi se zdravotním postižením. Osobně se domnívám, že vzdělávání je nikdy nekončící proces.“

Informální vzdělávání je využíváno všemi respondentkami. Respondentka R13 uvedla: „Já si myslím, že v sociální práci a celkově všude tam, kde se pracuje s lidmi je potřeba si svoje vědomosti a dovednosti pořád rozšiřovat. Neustále se totiž něco mění a vznikají nové metody a postupy. V době internetu je to snadné“

Tazatelská otázka č. 10: Jaký typ vzdělávací aktivity Vám zprostředkovává Váš zaměstnavatel? (lze uvést více variant odpovědí)

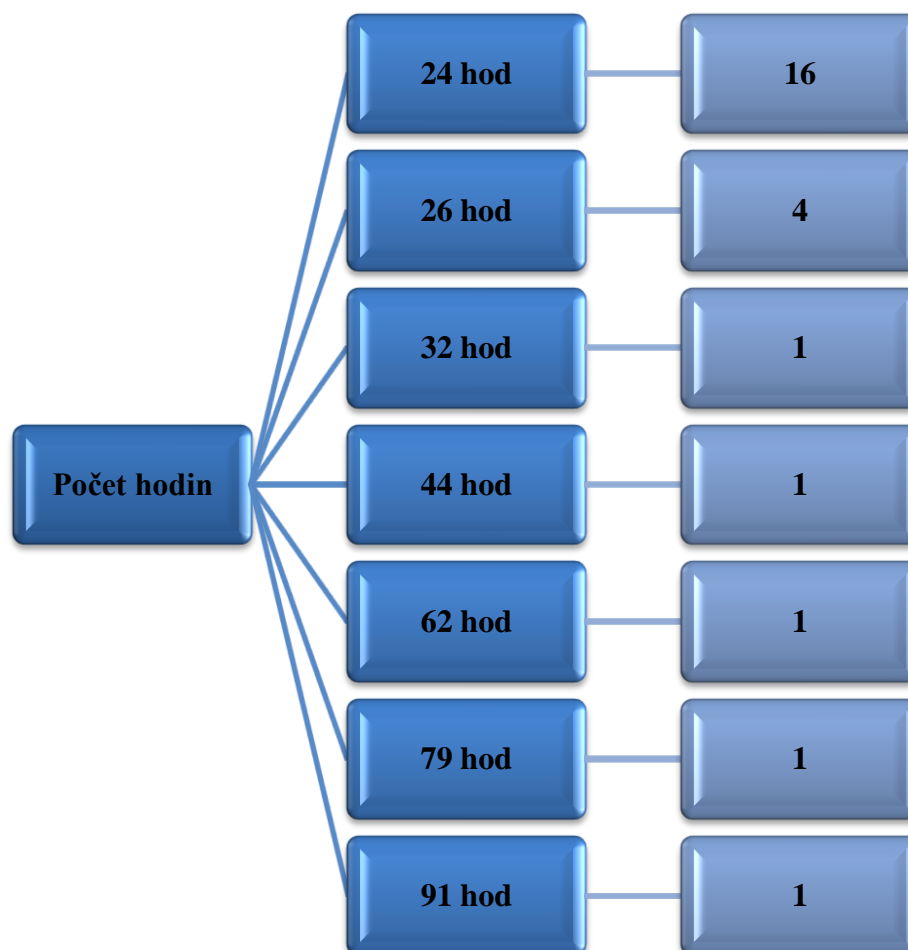
Schéma 10: Vzdělávací aktivity

Přednášky se, dle odpovědí respondentek, staly nejhojněji využívanou formou vzdělávací aktivity, kterou jim zaměstnavatel zprostředkovává. Respondentka R22 uvedla: „Zaměstnavatel mi umožňuje absolvovat přednášky, semináře, kurzy na témata, která mě zajímají. Také jsem již absolvovala zahraniční stáž. A kde? V Anglii.“ Respondentka R19 uvedla: „ Já se nejčastěji vzdělávám prostřednictvím přednášek, které nám zaměstnavatel zprostředkovává, a nejraději mám ty které se odehrávají tady u nás, protože nemusím nikam dojíždět.“

Tazatelská otázka č. 11: Kolik hodin vzdělávacích aktivit jste se účastnila v roce 2016?

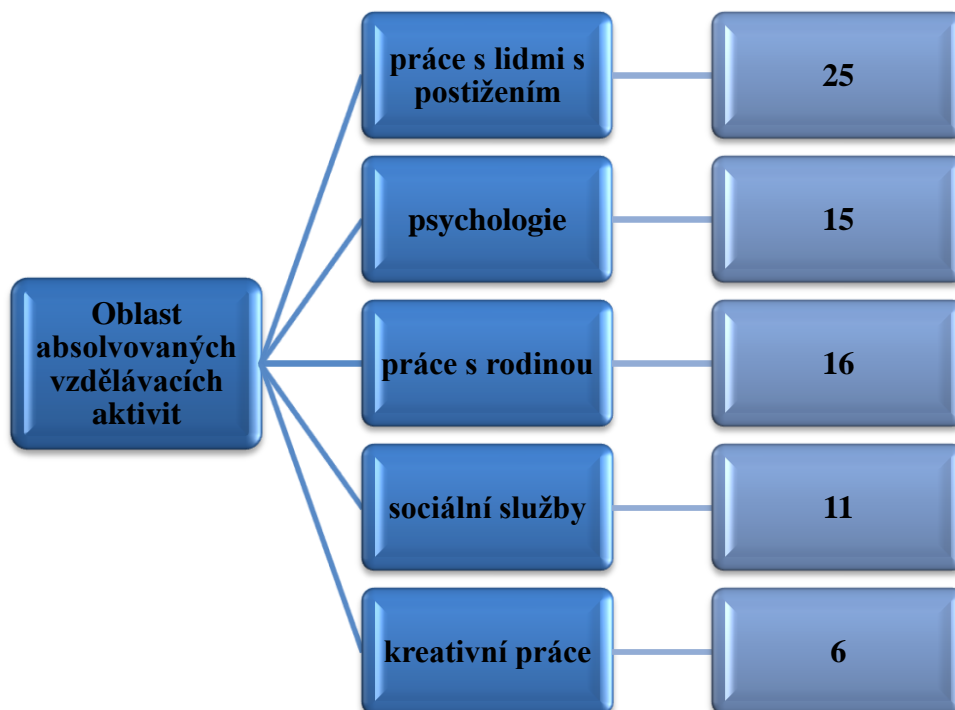
Schéma 11: Počet hodin absolvovaných vzdělávacích aktivit v roce 2016

Dle odpovědí respondentek více jak polovina z nich absolvovala minulý rok vzdělávací aktivity v rozmezí 24 hodin ročně, což odpovídá povinnému vzdělávání dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách. Respondentka R22 uvedla: „V minulém roce jsem věnovala dalšímu vzdělávání 16 dnů, což bylo 79 hodin. Některé přednášky, jsem si sama vyhledala a absolvovala na vlastní náklady. Respondentka R8 uvedla: „V loňském roce jsme absolvovala 91 hodin vzdělávání, kde jsem se zúčastnila 5 seminářů a kurzů na témata, která jsem pro svoji práci opravdu potřebovala.“ Respondentka R14 uvedla, že se ráda vzdělává i nad rámec povinných 24 hodin ročně, jelikož práce kterou vykonává má velké spektrum témat a oblastí, kterým by chtěla porozumět.

Tazatelská otázka č. 12: V jaké oblasti? (lze uvést více variant odpovědí)

Schéma 12: Oblasti absolvovaných vzdělávacích aktivit

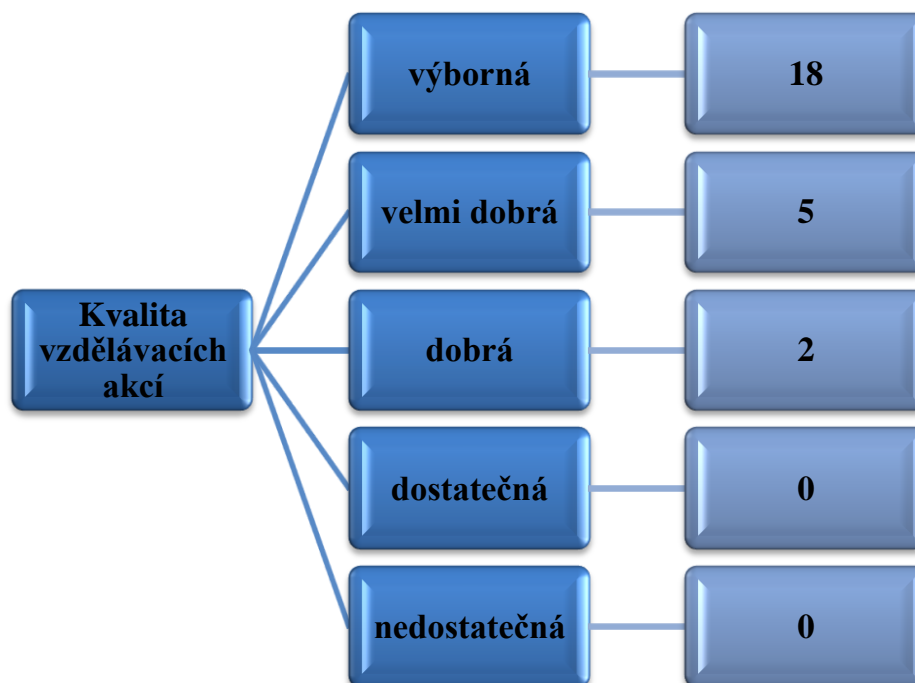
Práce s lidmi se zdravotním postižením je oblastí, kterou potřebuje k výkonu svého povolání znát každá z respondentek. Více jak polovina respondentek se vzdělává v oblasti psychologie a práce s rodinou. Respondentka R9 uvedla, že se v loňském roce vzdělávala nejvíce v oblasti psychologie, kvůli pochopení vnímání klientů s poruchou autistického spektra a práce s nimi. Respondentka R17 uvedla: „*Já se vzdělávám v oblasti práce s lidmi se zdravotním postižením, dále pak v oblasti vedení týmu, týmové spolupráce, BOZP, první pomoci, práce s lidmi s poruchou autistického spektra a podpora procesu kvality sociálních služeb.*“ Respondentky R10, R12, R23 uvedly, že se v loňském roce intenzivně věnovaly dovednosti znakového jazyka. Nejméně využívanou oblastí pro další vzdělávání je oblast kreativní práce.

4.3 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 3

Jaká je kvalita vzdělávání pracovníků pracujících s mentálně a tělesně postiženými a zda je dostačující povinné vzdělávání stanovené zákonem v délce 24 hodin ročně?

Tazatelská otázka č. 13: Jak byste ohodnotila kvalitu absolvovaných vzdělávacích akcí?

Schéma 13: Kvalita vzdělávacích akcí

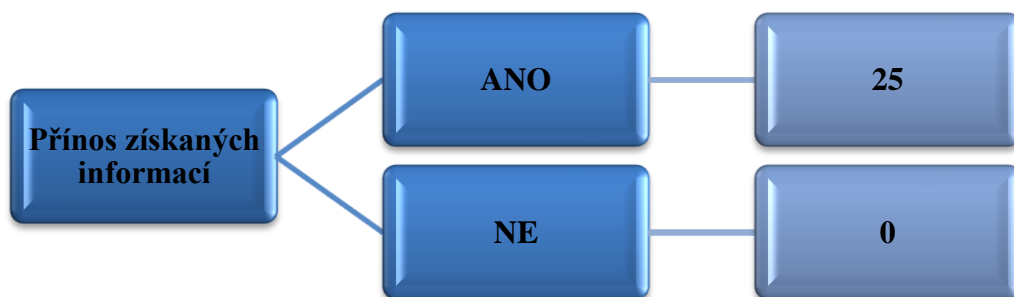

Z odpovědí všech respondentek vyplynulo, že kvalita vzdělávacích akcí, kterých se zúčastnily, je opravdu na vysoké úrovni. Více jak polovina respondentek, konkrétně 18 respondentek, označilo kvalitu absolvovaných vzdělávacích akcí jako výbornou. Respondentka R16 uvedla: „*Musím říct, že opravdu všechny školení a kurzy, které jsem minulý rok absolvovala, byly opravdu na vysoké úrovni. Jak po stránce odborné, tak i organizační.*“ Respondentky R9, R12, R19 uvedly, že v posledních letech úroveň všech vzdělávacích aktivit roste a je na velmi dobré úrovni.

Ohodnocení známkou dobrá uvedly 2 respondentky. Respondentka R5 uvedla: „*Na posledních dvou kurzech jsem byla docela zklamaná, jelikož byly příliš obecné a povrchní a moc nového jsem se tam nedozvěděla.*“

Tazatelská otázka č. 14: Byly pro Vás získané informace přínosné pro výkon vašeho povolání?

Schéma 14: Přínos získaných informací

Odpověď na tuto otázku byla jednoznačná, všech 25 respondentek uvedlo, že informace, které na vzdělávacích akcích získávají, jsou jim přínosem pro výkon jejich povolání. Respondentka R18 uvedla: „*Informace a nejrůznější dovednosti, které na kurzech a školeních získávám, poté využívám sama v praxi.*“ Respondentka R22 uvedla: „*Informace, které při vzdělávání získávám jsou důležité pro vedení týmu, lidí, pro rozvoj v oblasti práce s lidmi se zdravotním postižením a taky pro zvyšování kvality poskytovaných služeb. Získávám tím nové zkušenosti, vlastní rozvoj a cenné informace.*“ Respondentka R6 uvedla: „*Konkrétně jsem vědomosti získané ze školení první pomoci využila při poskytování první pomoci dvěma klientkám. Jedna měla záchvat a druhá se dusila*“ Respondentka R12 uvedla, že velkým přínosem pro ni byl kurz o autismu, kde se naučila metody, jak s těmito lidmi pracovat a také lépe pochopila jejich svět.

Tazatelská otázka č. 15: Jakou formu vzdělávání upřednostňujete? (lze uvést více variant odpovědí)

Schéma 15: Upřednostňované formy vzdělávání

Z odpovědí respondentek vyplynulo, že formou, která vyhovuje všem dotazovaným je samostudium. Naopak forma, která je mezi respondentkami nejméně preferována, je školní vzdělávání v prezenční nebo kombinované formě. Respondentka R22 uvedla: *„Ráda se vzdělávám sama po internetu, kde si vyhledám vše, co potřebuji a co mě zrovna zajímá. Pokud bych se měla vzdělávat v nějakém školském zařízení, pak bych volila kombinovanou formu studia a u řízeného vzdělávání bych si vybrala formu distanční.“* Respondentky R8, R9, R11, R15 uvedly, že se vzdělávají četbou odborné literatury, buď v knižní podobě, nebo odborných časopisech. Respondentka R16 uvedla: *„Já preferuji vzdělávání, kde probíhá přímá výuka, kterou vede školitel.“* Respondentka R 19 uvedla: *„ Pro mě je nejlepší forma vzdělávání přednáška nebo konzultace, kde získávám cenné informace a předáváme si i praktické rady.“*

Tazatelská otázka č. 16: Z časového hlediska je pro Vás nejpřijatelnější?

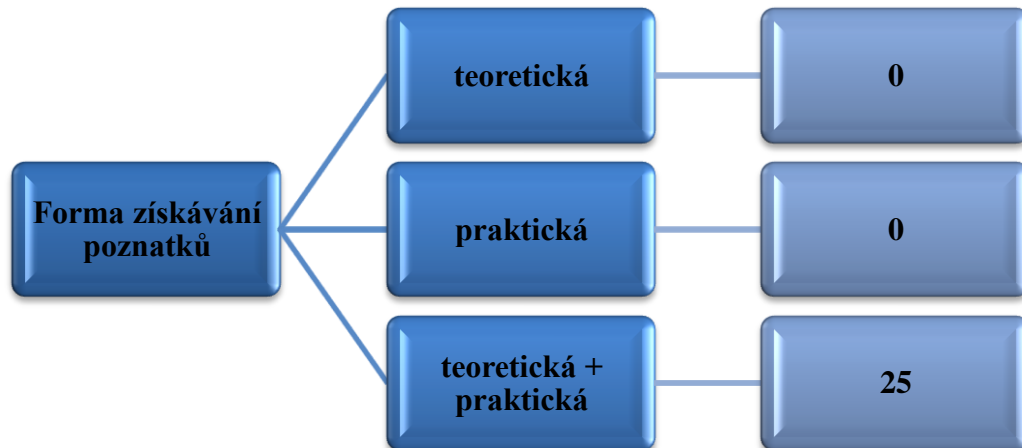
Schéma 16: Preferované formy vzdělávání z časového hlediska

Krátkodobá forma vzdělávání ve formě nejrůznějších přednášek a jednodenních školení byla preferována 23 respondentkami. Respondentky R1, R10, R12, R13, R16, R21, R23, R24 R25 uvedly, že preferují krátkodobou formu vzdělávání zejména z důvodu rodinných. Respondentka R5 uvedla: „*Já volím vždycky krátkodobou formu z důvodů rodinných, protože mám malé děti, a také z důvodu pestrosti krátkodobých školení.*“ Pouze 2 respondentky uvedly, že preferují dlouhodobější formu vzdělávání ve formě víkendových seminářů nebo soustředění. Respondentka R17 uvedla: „*Mě více vyhovuje dlouhodobější forma, třeba víkendové semináře, protože tam to téma, které mě zajímá, probereme hodně do hloubky, a taky proto, že nemusím potom absolvovat už tolik jiných školení, které ani nepotřebuji.*“ Respondentka R20 uvedla: „*Já si vybírám témata, která mě zajímají a která potřebuji znát pro svoji práci. Proto mám raději dlouhodobější formu, kde se danému tématu věnujeme opravdu podrobně, máme čas reagovat na dotazy a provádíme různá praktická cvičení.*“

Tazatelská otázka č. 17: Jaká forma získaných poznatků je pro vás nejpřijatelnější?

Schéma 17: Forma získávání poznatků

Kombinace teoretického a praktického získávání poznatků byla preferována všemi 25 respondentkami. Respondentka R5, R8, R9 uvedly, že získání teoretických poznatků s následným praktickým odzkoušením je nejlepší metodou, jak se něco naučit. Respondentka R22 uvedla: „*Vždycky, když jsem na nějakém kurzu nebo školení, kde je i praktická část výuky, tak musím říct, že si z toho mnohem víc zapamatuj a dělám to pak automaticky. Takže tyto kurzy upřednostňuju.*“

Tazatelská otázka č. 18: Jaké zaměření vzdělávacích akcí by bylo pro Vás největším přínosem? (lze uvést více variant odpovědí)

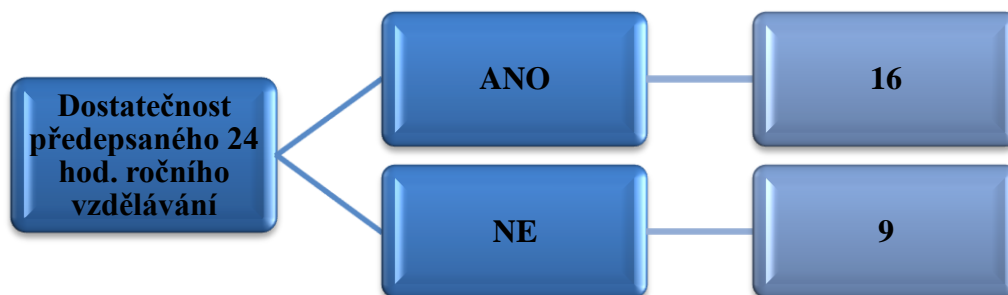
Schéma 18. Zaměření vzdělávacích akcí pro individuální přínos

Všech 25 respondentek se shodlo, že zaměření, které je pro ně nejvíce přínosné, je zaměření na samotnou práci se zdravotně postiženými. Psychologická oblast tvoří také významnou složku dalšího vzdělávání. Tuto oblast uvedlo 19 z dotazovaných respondentek. Pro 5 respondentek jsou také velmi přínosné vzdělávací aktivity zaměřené na volnočasové aktivity pro zdravotně postižené. Respondentka R4 uvedla: „Pro mě jsou důležité všechny tyto oblasti. Při přímé péči potřebuju znát metody práce s daným klientem. Taky musím pochopit to samotné onemocnění klienta, jeho chápání, vnímání, jeho individualitu. A rozvoj v oblasti volnočasových aktivit vždy vítám a sama i vyhledávám.“ Respondentka R22 uvedla: „Pro moji práci je důležité znát metody práce, psychologii, ale i volnočasové aktivity pro klienty. Také považuji za přínosné vzdělávání v oblasti týmové spolupráce a komunikace.“

Tazatelská otázka č. 19: Je podle Vás předepsané vzdělávání 24 hodin ročně dostačující?

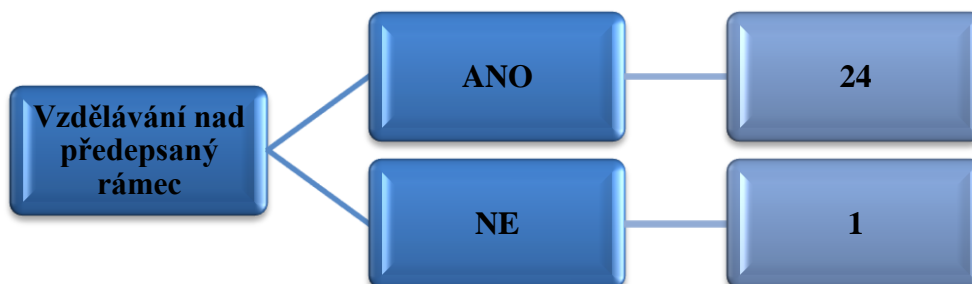
Schéma 19: Dostatečnost předepsaného 24 hodinového vzdělávání

Více jak polovina respondentek uvedla, že jim předepsané vzdělávání v rozsahu 24 hodin ročně stačí a vyhovuje. Respondentka R1 uvedla: „24 hodin za rok mi stačí, většinou si vybírám témata, která aktuálně potřebuji a mám o ně zájem, takže mi to opravdu stačí.“ Respondentka R11 uvedla: „Mě 24 hodin vyhovuje, absolvuji školení na zajímavá a přínosná témata a to, co třeba není na školeních si umím sama vyhledat na internetu nebo v knížkách.“ Respondentka R15 uvedla: „V oblasti sociální práce se neustále něco mění, a z tohoto pohledu je 24 hodin nedostačujících, ale na druhou stranu, není možné neustále absolvovat nějaká školení, protože bysme se nakonec nedostali ani k samotné práci. Proto 24 hodin za rok je podle mě dostačující v rámci nějakého základního vzdělávání, ale nutností je samostudium.“ 9 respondentek považuje předepsaných 24 hodin vzdělávání za nedostačující. Respondentka R20 uvedla: „Ne vždy se dostane na témata, která mě zajímají. Čím vzdělanější pracovníci jsou, tím více znají možnosti řešení při problémových situacích.“ Respondentky R8, R13, R18, R19, R24 uvedly, že považují 24 hodin ročně vzdělávání za nedostatečné, protože neobsáhne vše, co k výkonu své práce potřebují. Nedojde k probrání všech problémů a předání nových poznatků.

Tazatelská otázka č. 20: Vzděláváte se i nad rámec této povinnosti?

Schéma20: Vzdělávání nad rámec předepsaného 24 hodinového vzdělávání ročně

Z odpovědí respondentek vyplynulo, že 24 z dotazovaných respondentek se vzdělává nad rámec předepsaného 24 hodinového vzdělávání ročně, 1 respondentka se nad rámec předepsaného vzdělávání nevzdělává. Respondentky R2, R4, R8, R15, R21, R23 uvedly, že příležitostně se nad rámec předepsaného vzdělávání, dle zákona o sociálních službách, vzdělávají a to především prostřednictvím internetu a odborné literatury. Respondentka R22 uvedla: „Nad rámec předepsané povinnosti se vzdělávám vlastním vyhledáváním informací na internetu a získáváním informací z dalších organizací.“ Respondentka R17 uvedla: „Vzdělávám se na vysoké škole v rozmezí doporučeného studijního plánu a 20 hodin ročně psychologie“

Tazatelská otázka č. 21: Je nějaký konkrétní typ vzdělávání, o který byste měla zájem a chtěla ho absolvovat? (lze uvést více variant odpovědi)

Schéma 21: Konkrétní typ vzdělávání

Odpověď na tuto otázku nebyla pro respondentky jednoduchá. 7 respondentek uvedlo, že žádný konkrétní požadavek na typ vzdělání, který by chtěly absolvovat, nemají. 9 respondentek uvedlo, že by se rádo dále vzdělávalo v oblasti psychologie. Pro 6 respondentek by bylo přínosem vzdělávání v oblasti psychologie práce z důvodu náročnosti práce s osobami se zdravotním postižením. O vzdělávání v oblasti bazální stimulace projevilo zájem 5 respondentek. 3 respondentky by se rády vzdělávaly v oblasti speciální pedagogiky: Respondentka R6 uvedla: „V současné době uvažuji o studiu na vysoké škole, obor speciální pedagogika“ Respondentky R9, R10 a R13 uvedly, že by se rády věnovaly arteterapii, kterou ke své práci chtějí využívat.

5 SHRnutí

Na tomto místě provedu shrnutí dat získaných pomocí kvalitativního empirického výzkumu a vyhodnocení stanovených výzkumných otázek.

5.1 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY Č. 1

Jaká je délka praxe, absolvované vzdělání a motivace k činnosti sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách pracujících v přímé péči v Domově pro zdravotně postižené a Chráněném bydlení?

Délka praxe byla velmi proměnlivá. U sociálních pracovníků byla průměrná délka praxe 9 let. Nejkratší délka praxe byla 15 měsíců, nejdelší 32 let praxe. U pracovníků v sociálních službách byla průměrná délka praxe 15 let, kdy nejdelší délka praxe byla 37 let a naopak nejkratší 4 měsíce. V rámci takového rozmezí praxe dochází k předávání informací, zkušeností a pracovních dovedností od starších pracovníků k mladším. Toto vede k velmi dobré úrovni služeb, které jsou jimi poskytovány, protože každý začátek je těžký, dochází při něm k chybám a pochybnostem, které jsou díky zkušeným kolegů včas korigovány a eliminovány.

Vzdělání respondentů pracujících na pozici sociálního pracovníka je následující: 1 respondentka má střední odborné vzdělání ukončené maturitou, doplněné mnohaletou praxí, 7 respondentek má vyšší odborné vzdělání, kde 2 respondentky v současné době studují vysokou školu, a 2 respondentky mají ukončené vysokoškolské vzdělání. Pracovníci v sociálních službách mají v 11 případech odborné vzdělání ukončené maturitou a ve 4 případech odborné vzdělání bez maturity, kde je nutností absolvování kurzu pracovníka v sociálních službách.

Nejdůležitější motivací k práci se zdravotně postiženými je dle všech respondentek potřeba smysluplné práce a potřeba pomáhat druhým. Pro většinu respondentek hraje velkou roli i hmotná odměna. Pro 16 respondentek je výraznou motivací potřeba práce s lidmi, pro 5 respondentek potřeba seberozvoje a pro 2 respondentky hraje důležitou roli také společenské postavení.

5.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY Č. 2

Jaké jsou možnosti a motivace pro vzdělávání dospělých pracujících s mentálně a tělesně postiženými?

První otázka se týkala potřeby každé respondentky se dále vzdělávat. U všech respondentek je hlavní motivací k dalšímu vzdělávání potřeba seberealizace. Pro 18 respondentek je potřeba nutnosti ze strany zaměstnavatele, hybnou silou pro další vzdělávání. Potřebu sebevzdělávání má 15 z dotazovaných a pro 5 respondentek hraje důležitou roli také rozvoj kompetencí.

Oblast, ve které považují respondentky za důležité se dále vzdělávat, je oblast sociální, což uvedlo všech 25 dotazovaných. Velice významná je pro respondentky i oblast zdravotní, zejména poskytování první pomoci, a také oblast psychologická, jak ve vztahu k psychologii práce, tak také ke vztahu ke klientům. Pro 2 respondentky je také důležitá ke vzdělávání manažerská oblast, vzhledem k výkonu své pracovní pozice.

Zaměstnavatel plně podporuje další vzdělávání svých zaměstnanců. Mají možnost vybírat si témata, která je zajímají. Zaměstnavatel také organizuje některá školení přímo v organizaci, dává jim k dalšímu vzdělávání prostor a hradí i cestovní náklady spojené s dalším vzděláváním. V době provádění výzkumu se 9 respondentek pracujících jako sociální pracovník a 5 respondentek pracujících jako pracovník v sociálních službách dále vzdělávalo. Ostatní respondentky se na další vzdělávání připravovaly.

Formální vzdělávání v době výzkumu probíhalo u 2 respondentek, studiem vysoké školy. V neformálním vzdělávání se respondentky nejčastěji účastní odborných přednášek, seminářů a kurzů. Nejčastější formou, kterou respondentky pro další vzdělávání využívají je informální vzdělávání. U informálního vzdělávání uvedlo 14 respondentek, že využívá k samostudiu internet a odbornou literaturu. Zaměstnavatel nejčastěji zprostředkovává vzdělávání svých zaměstnanců prostřednictvím školících akcí.

V loňském roce se více jak polovina respondentek zúčastnila 24 hodin vzdělávání, což odpovídá předepsanému vzdělávání ročně, dle zákona o sociálních službách. Hlavní oblastí vzdělávání byla práce s lidmi se zdravotním postižením a psychologie.

5.3 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY Č. 3

Jaká je kvalita vzdělávání pracovníků pracujících s mentálně a tělesně postiženými a zda je dostačující povinné vzdělávání stanovené zákonem v délce 24 hodin ročně?

Kvalita vzdělávacích akcí, které respondentky absolvovaly, je dle jejich výpovědí na velmi dobré až výborné úrovni. Žádná z absolvovaných vzdělávacích akcí nebyla ohodnocena jako nedostatečná. Informace získané na vzdělávacích akcích uvedly respondentky jako přínosné pro výkon jejich povolání.

Forma vzdělávání, která byla všemi respondentkami preferována je forma samostudia. Naopak nejméně preferovanou formou vzdělávání je forma školního vzdělávání v prezenční či kombinované formě. Pro většinu respondentek je vhodná krátkodobá forma vzdělávání, kde dochází ke kombinaci teoretické a praktické části se zaměřením na metody práce se zdravotně postiženými, dále pak na oblast psychologickou a také volnočasové aktivity pro klienty.

Předepsané vzdělávání 24 hodin ročně je dle více jak poloviny odpovědí respondentek dostačující, ale s podmínkou samostudia v daném oboru. Pro 9 respondentek je předepsané vzdělávání 24 hodin nedostačující, jelikož nedojde k probrání všech problémů, které by potřebovaly k výkonu své práce. Nad rámec předepsaného vzdělávání se většina dotazovaných vzdělává, především prostřednictvím internetu a odborné literatury. Mezi konkrétní typy vzdělávání, které by respondentky chtěly absolvovat, patří například psychologie práce, bazální stimulace, speciální pedagogika a arteterapie.

ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem „Vzdělávání dospělých pracujících v Domovech pro zdravotně postižené a Chráněném bydlení“ se zabývá spektrem možností dalšího vzdělávání pracovníků, kteří pracují s lidmi se zdravotním postižením. Podnětem pro výběr tohoto tématu je skutečnost, že mě práce v tomto oboru zajímá. Při studiu na vyšší odborné škole jsem navštěvovala zařízení pracující s lidmi s mentálním a tělesným postižením a tato práce mě opravdu naplňovala. Jelikož sama v tomto oboru nepracuji, ale mám velký zájem na tom, abych v brzké době mohla v tomto oboru pracovat, zajímalo mě, jakým způsobem se člověk, pracující s lidmi se zdravotním postižením stává kvalifikovaným a erudovaným odborníkem. Práce s lidmi vyžaduje neustálé rozšiřování svých znalostí a dovedností, neboť každý člověk je jedinečnou individualitou vyžadující zvláštní přístup.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjištění jakým způsobem se vzdělávají pracovníci, kteří pracují v Domově pro zdravotně postižené a Chráněném bydlení. Jaké formy dalšího vzdělávání využívají, jaká je jejich kvalita a jakým směrem by se jejich další vzdělávání mohlo ubírat. Samozřejmě mě také zajímalo využití nabytých vědomostí a dovedností v praxi a zda-li je předepsané 24 hodinové vzdělávání za rok dostačující. Výzkum probíhal v Domově Kamélie Křižanov, který nabízí služby pro zdravotně postižené. Podařilo se mi získat data od 25 respondentek.

Celá práce je členěna na část teoretickou a empirickou.

Teoretická část práce je zaměřena na vysvětlení pojmů, které se týkají dané problematiky. Teoretická část je rozdělena na 5 velkých kapitol, které představují vysvětlení pojmů andragogika, vzdělání a vzdělávání, vzdělávání dospělých, celoživotní vzdělávání. Obsahem jednotlivých kapitol je popis vývoje, metod, forem a druhů jednotlivých pojmů. Poslední kapitolou teoretické části je představení domovů pro zdravotně postižené a chráněného bydlení. Jsou zde popsány formy a druhy sociálních služeb, činnosti, které jsou v domovech pro zdravotně postižené poskytovány, dále je zde představeno samotné Chráněné bydlení a pracovníci, kteří pracují v přímé péči s osobami se zdravotním postižením.

Empirická část je tvořena kvalitativní metodologií výzkumu. Pro výzkumný cíl jsem si zvolila 3 dílčí výzkumné otázky. Nástrojem sběru dat je polostrukturovaný rozhovor, jehož obsahem je 21 otázek. Rozhovory probíhaly s 10 sociálními pracovníky a 15 pracovníky v sociálních službách. Analýza získaných dat je dále interpretována pomocí schémat a přímých výpovědí respondentů.

Z dat získaných od oslovených respondentů, se domnívám, že vzdělávání pracovníků pracujících v přímé péči s lidmi se zdravotním postižením je na velmi dobré úrovni. Vyplývá to z faktu, že většina respondentů absolvuje vzdělávací aktivity na témata, která je opravdu zajímají a jsou jim přínosem v praxi a zaměstnavatel respondenty v těchto aktivitách plně podporuje, což se velmi pozitivně odráží na kvalitě vzdělání pracovníků a poskytovaných službách. Samostudium je pro všechny oslovené respondenty samozřejmostí. Časová dotace předepsaného vzdělávání v rozsahu 24 hodin ročně je dle respondentů dostačující, ale za předpokladu neustálého samostudia v daném oboru.

V závěru lze konstatovat, že vytyčený cíl bakalářské práce byl splněn. Základní vymezení pojmů v teoretické části bakalářské práce a analýza a interpretace dat uvedených v empirické části bakalářské práce mohou přispět k informovanosti těch, kteří se o daný obor zajímají a rádi by se v něm sami angažovali, ale je také zpětnou vazbou pro vedení Domova Kamélie Křižanov. Ukazuje, jakým způsobem zaměstnanci hodnotí dosavadní průběh vzdělávání v organizaci, ale je také podnětem, kterým směrem by se vzdělávání mohlo v dalších letech ubírat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

1. BARTÁK, J., 2008. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: Alfa nakladatelství, s.r.o. ISBN 978-80-87197-12-7.
2. BARTÁK, J., 2003. *Základní kniha trenéra/lektora*. Praha: Votobia. ISBN 80-7220-158-1.
3. BENEŠ, M., 2003. *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o. ISBN 80-86432-23-8.
4. BENEŠ, M., 2014. *Andragogika*. 2.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-4824-5.
5. BENEŠ, M., 2003. *Úvod do andragogiky*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-542-6.
6. ČÁBALOVÁ, D., 2011. *Pedagogika*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-2993-0.
7. FIBICHOVÁ, N., 2016. *Další vzdělávání pracovníků jako andragogický problém*. Strakonice. vlastní výtisk. ISBN 978-80-270-0143-9.
8. HENDL, J., 2012. *Kvalitativní výzkum*. 3. vyd. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-262-0219-6.
9. KOLÁŘ, Z., 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3710-2.
10. KOPECKÝ, M., 2013. *Vzdělávání dospělých mezi politikou, ekonomikou a vědou, Politika vzdělávání a učení se dospělých v éře globálního kapitalismu*. Praha : Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7308-493-6.
11. MALACH, J., 2002. *Kapitoly z andragogiky*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 80-7042-245-9.

12. MATOUŠEK, O., 2005. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7367-002-X.
13. MICHALÍK, J., 2011. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. 2. vyd. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-7367-859-3.
14. MUŽÍK, J., 1998. *Andragogická didaktika*. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o. ISBN 80-85963-52-3.
15. MUŽÍK, J., 2004. *Androdidaktika*. 2 vyd. Praha: ASPI. ISBN 80-7375-045-9.
16. MUŽÍK, J., 2012. *Profesní vzdělávání dospělých*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. ISBN 978-80-7357-738-4.
17. MUŽÍK, J., 2011. *Řízení vzdělávacího procesu*. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s. ISBN 978-80-7357-581-6.
18. NOVOSAD, L., 2011. *Tělesné postižení jako fenomén a životní realita*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-7367-873-9.
19. PALÁN, Z., T., LANGER, 2008. *Základy Andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-58-7.
20. PLAMÍNEK, J., 2014. *Vzdělávání dospělých*. 2 vyd. Praha : Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-4806-1.
21. PRŮCHA, J., 2014. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-5232-7.
22. PRŮCHA, J., J., VETEŠKA, 2014. *Andragogický slovník*. Praha : Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-4748-4.
23. RABUŠICOVÁ, M., L., RABUŠIC, 2008. *Učíme se po celý život?* Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4779-2.

24. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3006-6.
25. SKUTIL, M., 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-7367-778-7.
26. 2007. *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha : MŠMT, 2007. ISBN 978-80-254-2218-2.
27. STRAUSS, A., J., CORBINOVÁ, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: ALBERT Boskovice. ISBN 80- 85834- 60 - X.
28. VETEŠKA, J., M., TURECKIOVÁ, 2008. *Kompetence ve vzdělání*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-1770-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

web. 1. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální služby*. [Online]. [cit. 2016-12-1]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18661#sspd>

web.2. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. [Online]. [cit. 2016-12-1]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435?text=osoby+zdravotn%c4%9b+posti%c5%been%c3%a9#cast3>

web. 3. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Vyhláška č. 505/2006 Sb. ze dne 15. listopadu 2006*. [Online]. [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13639/505_2006_2015.pdf

web. 4. DOMOV KAMÉLIE KŘÍŽANOV. *Domov Kamélie*. [Online]. [cit. 2017-1-12]. Dostupné z: www.domovkamelie.cz

Seznam použitých zákonů

1. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

SEZNAM SCHÉMÁT

Schéma 1: Pracovní pozice v Domově Kamélie.....	39
Schéma 2: Délka praxe	41
Schéma 3: Nejvyšší dosažené vzdělání	42
Schéma 4: Motivace k práci s lidmi v Domově Kamélie.....	43
Schéma 5: Motivace se dále vzdělávat	45
Schéma 6: Oblast vzdělávání, která je nutná pro práci s tělesně a mentálně postíženými	46
Schéma 7: Podpora zaměstnavatele v dalším vzdělávání	47
Schéma 8: Současné vzdělávání	48
Schéma 9: Formy vzdělávání	49
Schéma 10: Vzdělávací aktivity	50
Schéma 11: Počet hodin absolvovaných vzdělávacích aktivit v roce 2016	51
Schéma 12: Oblasti absolvovaných vzdělávacích aktivit	52
Schéma 13: Kvalita vzdělávacích akcí	53
Schéma 14: Přínos získaných informací	54
Schéma 15: Upřednostňované formy vzdělávání	55
Schéma 16: Preferované formy vzdělávání z časového hlediska	56
Schéma 17: Forma získávání poznatků	57
Schéma 18. Zaměření vzdělávacích akcí pro individuální přínos	58

Schéma 19: Dostatečnost předepsaného 24 hodinového vzdělávání	59
Schéma20: Vzdělávání nad rámec předepsaného 24 hodinového vzdělávání ročně	60
Schéma 21: Konkrétní typ vzdělávání	61

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Otázky k empirické části bakalářské práce	I
--	----------

Příloha A – Otázky k empirické části bakalářské práce

1. Na jaké pozici pracujete?
 - sociální pracovník
 - pracovník v sociálních službách

2. Jaká je délka Vaší praxe pro Domov Kamélie?
 -

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - odborné vzdělání bez maturity
 - střední odborné vzdělání ukončené maturitou
 - vyšší odborné vzdělání
 - vysokoškolské vzdělání

4. Jaká je Vaše motivace k práci s lidmi v Domově Kamélie? (lze uvést více variant odpovědí)
 - potřeba smysluplné práce
 - potřeba pomáhat druhým
 - potřeba práce s lidmi
 - vlastní osobnostní rozvoj
 - společenské postavení
 - hmotná odměna
 - jiná (uveďte jaká)

.....

.....

5. Jak sama vnímáte potřebu se dále vzdělávat?
 - potřeba seberealizace
 - potřeba rozvoje kompetencí
 - potřeba nutnosti
 - potřeba sebevzdělávání

- jiná (uved'te jaká)

.....
.....

- tuto potřebu nemám

6. Jaká oblast vzdělání je pro Vás nutností? (lze uvést více variant odpovědí)

- sociální
- psychologická
- zdravotní
- právní
- jiná

7. Podporuje Vás nějak zaměstnavatel v dalším vzdělávání?

- ano (jakým způsobem)

.....

- ne

8. Vzděláváte se nyní pro výkon Vaší práce?

- ano
- ne (pokračování otázkou č. 10)

9. Jakým způsobem probíhá Vaše nynější vzdělání pro Vaši práci?

- formální vzdělávání – školská zařízení
 - střední škola
 - vyšší odborná škola
 - vysoká škola
- neformální vzdělávání – vzdělávání prostřednictvím organizací a lektorů
 - přednáška
 - seminář
 - kurz
 - jiné (uved'te jaké).....

- informální vzdělání – samostudium
 - internet
 - odborná literatura
 - jiné (uveďte jaké).....

10. Jaký typ vzdělávací aktivity Vám zprostředkovává Váš zaměstnavatel? (lze uvést více variant odpovědí)

- přednášky
- semináře
- kurzy
- soustředění
- jiné (uveďte jaké).....

11. Kolik dnů/ hodin vzdělávacích aktivit jste se účastnila v roce 2016?

-

12. V jaké oblasti?

- práce s lidmi se zdravotním postižením
- psychologie
- pedagogika
- práce s rodinou
- kreativní práce
- jiné (uveďte jaké).....

13. Jak byste ohodnotila kvalitu absolvovaných vzdělávacích akcí?

- výborná
- velmi dobrá
- dobrá
- dostatečná
- nedostatečná (uveďte z jakého důvodu)
-

14. Byly pro Vás získané informace přínosné pro výkon vašeho povolání?

- ano (uveďte konkrétní příklad)

.....

- ne (uveďte proč)

.....

15. Jaké formě vzdělávání dáváte přednost? (lze uvést více variant odpovědí)

- samostudium
 - internet
 - odborná literatura
- školní vzdělávání
 - prezenční forma
 - kombinovaná forma
- řízené vzdělávání
 - přímá výuka (lektorem)
 - distanční (e-learning, písemná forma)

16. Z časového hlediska je pro Vás nejpřijatelnější?

- krátkodobá forma (přednáška, jednodenní školení)
- dlouhodobější forma (víkendové semináře, soustředění)

17. Jaká forma získávání poznatků je pro Vás nejpřínosnější?

- teoretická
- praktická
- kombinace teoretické + praktické

18. Jaké zaměření vzdělávacích akcí by bylo pro Vás největším přínosem? (lze uvést i více variant odpovědí)

- metody práce se zdravotně postiženými
- oblast psychologická

- volnočasové aktivity pro klienty
- jiné zaměření (uved'te jaké)

.....

19. Je podle Vás předepsané vzdělávání 24 hodin ročně dostačující?

- ano
- ne (uved'te proč)

.....

20. Vzděláváte se i nad rámec této povinnosti?

- ano (uved'te o kolik)

.....

- ne

21. Je nějaký konkrétní typ vzdělávání, o který byste měla zájem a chtěla ho absolvovat?

-

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Veronika Lukášová

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinovaná

**Název práce: Vzdělávání dospělých pracujících v Domově pro zdravotně postižené a
Chráněném bydlení**

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 57

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů českých použitých zdrojů: 28

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Křivánková